

Rapport
2019:5

Betydning av utdanning, praksis, veiledning og autorisasjonsordninger for økt kvalitet i yrkesutøvelsen i barnevernet

En litteraturgjennomgang

Sabine Wollscheid og Trude Røsdal

NIFU

Rapport
2019:5

Betydning av utdanning, praksis, veiledning og autorisasjonsordninger for økt kvalitet i yrkesutøvelsen i barnevernet

En litteraturgjennomgang

Sabine Wollscheid og Trude Røsdal

Rapport 2019:5

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21025

Oppdragsgiver Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Adresse Postboks 2233, 3103 Tønsberg

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0387-6
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY-NC 4.0

www.nifu.no

Forord

På oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har NIFU utført en forenklet systematisk kunnskapsoppsummering av forskning på hvorvidt kompetansehevende tiltak for barnevernsansatte har betydning for kvaliteten i yrkesutøvelsen.

Sabine Wollscheid har hatt hovedansvaret for gjennomføringen av kunnskapsoppsummeringen og utformingen av rapporten. Trude Røsdal har vært prosjektleder og har bidratt i datainnsamling og utforming av rapport. I tillegg har også Lars Lyby deltatt i datainnsamlingen. Vi vil gjerne takke NIFUs dyktige forskningsbibliotekar Huan V.D. Than som har hjulpet oss med å søke i databaser og bistått med verdifull fagkunnskap.

Vi ønsker å takke Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for et spennende prosjekt.

Oslo, 22. mars 2019

Sveinung Skule
Direktør

Nicoline Frølich
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn	11
1.2 Rapportens oppbygning.....	12
2 Metode og datainnsamling	13
2.1 Forenklet systematisk kunnskapsoversikt.....	13
2.2 Datainnsamling.....	14
3 Funn	24
3.1 Nordiske studier.....	24
3.1.1 Betydningen av mer utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå	24
3.1.2 Praksisundervisning og veiledning	25
3.1.3 Autorisasjonsordninger og kvalitet	28
3.1.4 Oppsummering	28
3.2 Internasjonale studier utenfor Norden	29
3.2.1 Utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå	29
3.2.2 Praksisundervisning og veiledning.....	36
3.2.3 Autorisasjonsordninger og kvalitet	43
4 Oppsummering	44
4.1 Begrensninger og konklusjon.....	45
Referanser	47
Tabelloversikt	51

Sammendrag

Høsten 2017 lanserte Solberg-regjeringen en ny kompetansestrategi for det kommunale barnevernet: Mer kunnskap – bedre barnevern. Formålet med strategien er å bidra til et kompetanseløft i det kommunale barnevernet. Strategien skal bidra til at mer kunnskap i barnevernstjenestene skal gi et bedre barnevern og at ansatte skal føle større trygghet i sitt arbeide. På bakgrunn av dette har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) fått i oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet å utrede kompetansekrav, innretning og innhold i masterutdanninger og autorisasjon for ansatte i det kommunale og statlige barnevernet.

Denne rapporten presenterer resultater fra en litteraturgjennomgang, som utgjør en del av Bufdirs utredning. Hensikten med litteratursøket er å undersøke hvorvidt utdanning på høyere nivå, praksis og veiledning og autorisasjon, synes å gi resultater i form av økt kvalitet i den enkeltes yrkesutøvelse. Kvalitetsbegrepet er ikke entydig og dermed er det også utfordrende å definere og operasjonalisere (for eksempel, Wittek & Kvernbekk, 2011). Her fokuserer vi på kvalitet i yrkesutøvelsen, og ser for eksempel bort fra utdanningskvalitet. Kvalitet i yrkesutøvelse kan operasjonaliseres på flere måter, for eksempel i selvrapportert tilfredshetsgrad, mestring og redusert frafall fra yrket.

Metode

Resultatene i denne rapporten er basert på en forenklet systematisk kunnskaps-oversikt («rapid review»-metoden). Dette formatet bygger på «systematic review»-metoden, med visse begrensninger. I dette tilfellet har begrensningene vært knyttet til litteratursøket, for eksempel er det brukt en forenklet søkestrategi og seleksjonsprosessen er også mindre omfattende enn ved en fullverdig systematic review. For den foreliggende litteraturgjennomgangen er det heller ikke gjort kvalitetsvurdering av forskningsdesign for de omtalte studiene. Begrensningene kan innebære at relevante studier ikke er fanget opp. En vesentlig styrke ved systematiske litteraturgjennomganger er transparens og at studiene sorteres etter klare inklusjonskriterier, som bidrar til metodikkens robusthet. Imidlertid er problemstillingene for denne litteraturgjennomgangen definert svært bredt, noe som har gjort datainnsamlingen utfordrende.

Hovedfunn

Betydning av utdanning for kvalitet i yrkesutøvelse

Relativ få studier har sett på betydning av utdanning for kvalitet i yrkesutøvelse, og samlet sett er resultatene fra disse ikke entydige. På den ene siden indikerer de at mer utdanning, og på høyere nivå, har en positiv effekt både for den nyutdannede og for praksisfeltet. På den andre siden, så rapporteres det likevel om at utdanning på høyere nivå ikke nødvendigvis forbereder nyutdannede godt nok til praksis. Ingen av studiene vi har omtalt har sett på direkte konsekvenser av høyere utdanning/mer utdanning for kvalitet i yrkesutøvelse. Imidlertid kan resultatene fra disse studiene gi implikasjoner for innretning av utdanning med tanke på å bedre kvaliteten i yrkesutøvelsen.

Betydning av veiledning og praksis for yrkesutøvelse

Flere av studiene vi har omtalt ser på hva som utgjør nyttig praksis og veiledning for studentene, og hvilke faktorer som her kan være av betydning. Kvalitet på veiledning og praksis nevnes i flere av studiene. Særlig veiledning fremheves som en viktig faktor som kan hindre frafall fra yrket og som er svært viktig for hvor godt nyansatte/nyutdannede trives i jobben. Studiene er heterogene i forhold til populasjon, studiedesign, kvalitetsmål og de er utført i ulike land med ulike velferdsordninger. Det er derfor vanskelig å konkludere om hvordan veiledning og praksis påvirker kvaliteten i yrkesutøvelse. Vi anser likevel at for eksempel tilfredshet i jobben er av betydning for hvordan arbeidet utføres, og at resultatene fra flere av studiene som her er omtalt indirekte omtaler kvalitet i yrkesutøvelsen.

Betydning av autorisasjon for kvalitet i yrkesutøvelse og tillit

Vi har ikke identifisert relevante studier som omhandler betydning av autorisasjon for kvalitet i yrkesutøvelse og tillit. Vi har identifisert ett forskningsbidrag som peker på behov for mer kunnskap om dette.

Konklusjon og implikasjon

40 artikler er omtalt i denne litteraturgjennomgangen. De fleste er utført i land utenfor Norden og er heterogene, for eksempel med tanke på kontekst og hvilke tiltak som er vurdert. Når det gjelder kvalitetsindikatorer bruker de fleste studiene selvrapporterte mål hos yrkesutøvere, studenter og veiledere. Dette kan for eksempel være tilfredshet eller frafall. Indikatorer som måler *brukernes* oppfatning av kvalitet har vi ikke identifisert. Basert på den foreliggende litteraturgjennomgangen er det vanskelig å dra noen tydelige konklusjoner om hvordan utdanning

praksis og veiledning påvirker kvalitet i yrkesutøvelsen. Samlet sett indikerer likevel de omtalte studiene at mer utdanning, mer praksis og veiledning kan bidra positivt særlig når det gjelder frafall fra yrket.

1 Innledning

Formålet med dette prosjektet har vært å bidra med en oppsummering av internasjonal og nasjonal forskning innen tematikker knyttet til barnevernsarbeid, utdanning og øvrige kompetansehevende tiltak, og hvilken betydning slike tiltak kan ha for kvalitet i yrkesutøvelsen.

1.1 Bakgrunn

Som en del av barnevernsreformen¹ lanserte regjeringen Solberg høsten 2017 en ny kompetansestrategi for det kommunale barnevernet: *Mer kunnskap – bedre barnevern*². Strategien skal bidra til et kompetanseløft i det kommunale barnevernet, og det overordnede målet med strategien er at mer kunnskap i barnevernstjenestene skal gi et bedre barnevern for barn og familier, og samtidig bidra til at ansatte i barnevernstjenesten skal føle større trygghet i arbeidet sitt. Ansatte i barnevernstjenesten vil ofte stå i svært komplekse arbeidssituasjoner, de har til dels stor makt over andre menneskers liv. Økt kompetanse vil kunne føre til økt trygghet for de ansatte i vanskelige beslutningsprosesser.

Med kompetansestrategien og en akademisk vending i barnevernspedagogutdanningen (Garsjø, 2016) følger en rekke kompetansehevingstiltak for ansatte i den kommunale barnevernstjenesten, for eksempel veiledning for nyansatte og mentorskap (Lauritzen & Aas, 2015; Lauritzen, Nordstoga, Østby, Broman, & Haugs, 2016; Ørmen & Simensen, 2016), og dessuten programmer i sosialt arbeid med interkulturell og internasjonal fordypning for å ta fatt på utfordringer i dagens samfunn (Alseth & Flem, 2017).

Det statlige barnevernet har ansvar for fosterhjemmsordningen og for etablering og drift av private og statlige institusjoner. Det er et naturlig tett samarbeid mellom det kommunale og statlige barnevernet, og selv om krav til kompetanse for ansatte kan variere avhengig av om man er ansatt i det kommunale eller det statlige barnevernet, vil det også være svært mange fellesnevnerne – kanskje særlig

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/mer-kunnskap---bedre-barnevern/id2577134/>

med hensyn til formell kompetanse (grunnutdanninger, videreutdanninger og autorisasjonsordninger).

På bakgrunn av dette har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) fått i oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet å utrede kompetansekrav, innretning og innhold i masterutdanninger og autorisasjon for ansatte i det kommunale og statlige barnevernet.

I denne rapporten har vi gjennomført et litteratursøk som undersøker hvorvidt mastergrad, autorisasjon, faglig oppdatering og veiledning er funnet å gi resultater i form av økt kvalitet i den enkeltes yrkesutøvelse. Rapporten er et oppdrag for Bufdir, og belyser følgende tre problemstillinger:

1. Fører mer utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå (bachelorgrad og/eller mastergrad) til økt kvalitet i yrkesutøvelsen?
2. Fører praksisundervisning og veiledning som nyutdannet til økt kvalitet i yrkesutøvelsen? Hva kjennetegner praksis i studiene, opplæring og veiledning for nyutdannede, som gir god innføring i arbeidslivet?
3. Fører autorisasjonsordning til økt tillit til profesjonsutøvere? Fører autorisasjon til økt kvalitet i yrkesutøvelsen?

1.2 Rapportens oppbygning

Rapporten består av fire kapitler. Det første kapitlet har presentert noe av bakgrunnen for denne litteraturgjennomgangen og de tre hovedproblemstillingene. Det andre kapitlet gjør rede for metoden som er brukt for dette litteratursøket. Denne bygger på metoden for systematiske kunnskapsoversikter. I det tredje kapitlet presenteres funnene for de tre problemstillingene. Rapporten avslutter med en drøfting av hovedfunnene og konklusjon.

2 Metode og datainnsamling

Hensikten med en systematisk kunnskapsoversikt er å identifisere, oppsummere og vurdere forskning av tilstrekkelig god kvalitet innenfor en avgrenset og forhåndsdefinert problemstilling. Dette gjøres ved bruk av systematiske prosedyrer for litteratursøk, utvalg og vurdering av relevante studier, for så å lage en syntese av tilgjengelig forskning. Prosedyrene skal være etterprøvbare og transparente, slik at andre kan etterprøve resultatene eller oppdatere litteratursøket. Ifølge Nasjonalt kunnskapssenter for Helsetjenesten (2013) og Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions (2017)³ må visse kriterier være oppfylt for at en kunnskapsoversikt skal kunne kalles systematisk: Oversikten må ha en oppgitt søkestrategi; den må inneholde klare inklusjonskriterier, for eksempel med hensyn til populasjon, tiltak og design; den må ha vurdert den metodiske kvaliteten til de inkluderte studiene og/eller oversiktene. Videre er det to hovedkilder til data for systematiske kunnskapsoversikter: andre systematiske oversikter og studier av nyere dato.

2.1 Forenklet systematisk kunnskapsoversikt

Å utføre omfattende, store systematiske kunnskapsoversikter krever ofte betydelige ressurser og tidsbruk. Et slikt krav til tid og bruk av ressurser er ikke alltid forenlig med de umiddelbare kunnskapsbehovene til politiske beslutningstakere, til forvaltningen og/eller aktører på praksisfeltet. For å spare tid og ressurser, men samtidig ivareta hensynet til en systematisk og metodisk forsvarlig fremgangsmåte utarbeides det stadig flere enklere varianter av systematiske kunnskapsoversikter. Disse kalles ofte hurtigoversikter («rapid reviews»), systematiske kartlegginger eller «forenklete systematiske kunnskapsoversikter» (Schwach & Wollscheid, 2019). Variasjonene mellom de ulike variantene av hurtigoversikter kan være stor, også på grunn av ulikheter mellom fagdisiplinene, og det mangler en entydig definisjon for slike kunnskapsoppsummeringer (Featherstone et al., 2015).

³ <http://training.cochrane.org/handbook>

En effektiv gjennomføring av tradisjonelle systematiske kunnskapsoversikter krever helst en spissformulert problemstilling med avgrenset populasjon, tiltak eller eksponering og utfall (PICO) (Booth & Fry-Smith, 2004).

Denne rapporten tar opp tre ulike problemstillinger med tre ulike tiltaksgrupper – 1) formell utdanning (mastergrad; etter- og videreutdanning), 2) praksisundervisning og veiledning og 3) autorisasjon(sordninger) – og tre profesjonsgrupper: barnevernsarbeider, lærer og helsefagutøver, med særlig vekt på barnevern.

Kompleksiteten i problemstillingen tilsier at det vil være svært ressurskrevende å gjennomføre en fullverdig systematisk oversikt, og innenfor dette prosjektets rammer har det ikke vært rom for dette. Vi har derfor valgt å gjennomføre en *forenklet* systematisk kunnskapsoversikt. En forenklet systematisk kunnskapsoversikt innebærer i hovedsak å begrense søkekilder, søkestrenger og antall publiseringsår vi søker innenfor. For denne litteraturgjennomgangen har vi også, av tidsmessige hensyn, valgt å ekskludere bøker og såkalt grålitteratur på engelsk⁴. Bøker tar ofte lengre tid i å få tak i enn artikler og rapporter som er tilgjengelig digitalt. Vi har heller ikke vurdert kvaliteten eller robustheten i studiedesignet som er valgt i de inkluderte studiene, men vi har likevel valgt å ekskludere rene teoretiske studier og drøftinger, i tillegg til kunnskapsoversikter som er eldre enn fem år.

2.2 Datainnsamling

Under beskriver vi de enkelte fasene i gjennomføringen av den forenklete systematiske kunnskapsoversikten.

Systematisk litteratursøk

Problemstillingene som ønskes belyst, resulterte i fire inklusjonskriterier:

- tiltak i form av kvalifikasjon/utdanning/praksisveiledning og autorisasjon i barnevern, helsevesen og skole
- populasjon: ansatte i barnevern, helsevesen og skole
- utfall: kvalitet i profesjonsutøvelse
- land: Nord-Europa; Vest-Europa; USA, Australia

Kvalitetsbegrepet er ikke entydig, og dermed er det også vanskelig å definere og operasjonalisere dette (f.eks. Wittek & Kvernbekk, 2011). I denne litteraturgjennomgangen legger vi vekt på kvalitet i yrkesutøvelsen og ser for eksempel bort fra utdanningskvalitet (som stort sett vurderes etter gitte kriterier). Kvalitet kan operasjonaliseres ulikt, for eksempel i selvrapportert tilfredshetsgrad, mestring og

⁴ Forskningsresultater som er publisert gjennom andre kanaler enn de tradisjonelle akademiske eller kommersielle kanaler, for eksempler rapporter publisert på nettsider av forskningsinstitusjoner.

reduisert frafall fra et yrke. Vi har inkludert både empiriske studier som bruker kvantitative indikatorer på kvalitet, og studier som bruker kvalitative indikatorer på kvalitet. Kvalitet i yrkesutøvelsen kan også defineres gjennom *brukernes* tilfredshet. Vi har imidlertid ikke identifisert studier som har brukt denne indikatoren for kvalitet i yrkesutøvelse.

For å ivareta kompleksiteten i de tre problemstillingene har vi søkt i et bredt utvalg av databaser og andre kilder. Søket tok utgangspunkt i tre ulike søkestrenger, bestående av relevante nøkkelord. Søkestrengene ble utarbeidet i samarbeid med oppdragsgiver.

Databaser

Vi valgte å bruke følgende datakilder:

Web of Sciences, er en av de mest sentrale databaser for vitenskapelige artikler innen naturvitenskapelige fag, samfunnsfag, kunstfag og humanistiske fag.⁵ I denne databasen er publikasjonene blant annet indeksert etter vitenskapelig fagfelt.

Education Resources Information Center (ERIC)⁶ er en viktig database, kanskje med vekt på amerikansk litteratur på utdanningsfeltet.

Google Scholar er søkemotoren i Google som gir mulighet for enkle søk etter vitenskapelige publikasjoner. Google Scholar tillater kun et begrenset antall ord i søkestrengen og er i denne litteraturgjennomgangen kun brukt til validering av søket i de øvrige kildene.

Gjennomgang av nettsider og utvalgte tidsskrifter

I tillegg har vi søkt etter relevante (og elektronisk tilgjengelige) forskningsrapporter og publikasjoner fra aktuelle forskningsmiljøer i hovedsak innen de nordiske landene. Vi har søkt etter rapporter tilgjengelige via de aktuelle miljøenes nettsider.

Vi søkte på nettsidene til følgende sentrale forskningsmiljøer innen sosialt arbeid/barnevern og profesjonsutdanning:

- Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet: <https://www.oslo-met.no/om/nova>
- NTNU – Samfunnsforskning; Mangfold og inkludering: <https://samforsk.no/Sider/Avdelinger/Mangfold-og-inkludering.aspx>
- Senter for profesjonsstudier, OsloMet: <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/SPS>

⁵ <https://login.webofknowledge.com/>

⁶ <https://eric.ed.gov/>

- VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.⁷

I tillegg har vi søkt i følgende norske tidsskrift for barnevernsfeltet:

- Tidsskriftet Norges Barnevern (2009–2018)

Søket ble gjort gjennom tidsskriftets nettsted.

Søkestrenger og søkeresultat (antall treff)

Søkestrengen for hver av de tre problemstillingene ble utviklet i samråd med oppdragsgiver. Vi bestemte oss etter hvert for søkestrenger bestående av relativt generelle nøkkelord, knyttet til de tre fagområdene og tiltakene. Søket ble avgrenset til publiseringsperioden 2000 til 2018, til internasjonale og nasjonale forskningsartikler og forskningsrapporter publisert i Norden.

Brukt av flere synonymer/søketermer for barnevern og sosialt arbeid i søkestrengene ga sannsynligvis føringer for resultatene av litteraturgjennomgangen, i favør av flere relevante studier innenfor dette området.

Søkestreng 1 / problemstilling 1: Fører mer utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå (bachelorgrad og/eller mastergrad) til økt kvalitet i yrkesutøvelsen?

(«child welfare» OR «social work» OR «social services» OR school OR health) AND (worker OR employee*) AND (education* OR degree*) AND (quality OR practice OR satisfaction)*

Antall treff:

Web of Science: 6 584

ERIC: 1294⁸

Google Scholar: 598 000

Søkestreng 2 / problemstilling 2: Fører praksisundervisning og veiledning som nyutdannet til økt kvalitet i yrkesutøvelsen? Hva kjennetegner praksis i studiene, opplæring og veiledning for nyutdannede, som gir god innføring i arbeidslivet?

(«child welfare» OR «social work» OR «social services» OR school OR health) AND (worker OR employee* OR student*) AND (training* OR learning* OR competence* OR introduction* OR employment*) AND (quality OR practice OR satisfaction)*

Antall treff:

Web of Science: 32 510

ERIC: 27 156⁹

⁷ Tidligere: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

⁸ Kun vitenskapelige fagartikler.

⁹ Vitenskapelige fagartikler.

Google Scholar: 992 000

Søkestreng 3 / problemstilling 3: Fører autorisasjonsordning til økt tillit til profesjonsutøvere? Fører autorisasjon til økt kvalitet i yrkesutøvelsen?

(«child welfare» OR «social work» OR «social services» OR school OR health) AND (worker OR employee*) AND (qualification* OR authorisation* OR authorization* OR permit* OR licence* OR license*) AND (quality OR practice OR trust)*

Antall treff:

Web of Science: 580

ERIC: 144

Google Scholar: 70 700

Gjennomgang av nordiske nettsider og utvalgte tidsskrifter

I tillegg resulterte en gjennomgang (hånd søk) av nordiske nettsteder og utvalgte tidsskrifter i til sammen i sju relevante inkluderte artikler. Disse ble hentet fra følgende kilder.

- Velferdsinstituttet NOVA, OsloMet: Et søk etter publikasjoner og prosjekter med søkeord «barnevern» resulterte i null relevante treff. De fleste publikasjoner omhandler barn og familier i kontakt med barnevern, ikke betydningen av utdanning i yrkesutøvelsen blant ansatte i barnevernet.
- NTNU – Samfunnsforskning; Mangfold og inkludering. Et søk i publikasjoner ledet til to potensielt relevante publikasjoner, hvorav én ble inkludert.
- OsloMet – Senter for profesjonsstudier: Mye av litteraturen foreligger som bøker/bokkapitler. Vi identifiserte to potensielt relevante rapporter, hvorav to ble inkludert.
- VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Ingen relevante studier ble identifisert.
- Tidsskriftet Norges Barnevern (2009–2018): Søket i dette tidsskriftet genererte i alt seks potensielt relevante treff, hvorav tre ble inkludert.

Sammenstille og oppsummere inkluderte studier

Søket for de tre problemstillingene var svært sensitivt og genererte mange treff, mange flere enn det var mulig å håndtere innenfor dette prosjektets rammer. I alle de tre datakildene/-basene kan søketreff sorteres etter relevans i henhold til søkestrengen som igjen gjenspeiler problemstillingen. Vi sorterte alle treffene i hver av de tre databasene etter relevans og tok deretter ut de 400 første referansene (mest relevante) i Web of Science og de 200 første referansene (mest relevante) i de to andre databasene. Med tanke på indeksering og faglig bredde vurderer vi Web of Science som den mest robuste datakilden sammenlignet med ERIC og Google

Scholar. Vi har derfor valgt et større utvalg av referanser fra denne databasen enn fra de to andre kildene.

Første gjennomgang av artikler: titler og sammendrag

I denne fasen har vi skimlest alle titler og sammendrag av de utvalgte referansene med tanke på inklusjon og eksklusjon.

Referansen ble ekskludert hvis populasjon, tiltak og utfall ikke faller innenfor problemstillingene, hvis studien er utført i land utenfor Nord-/Vest-Europa eller Nord-Amerika og Australia, og hvis referansen ikke kunne identifiseres som en empirisk studie (for eksempel diskusjonsbidrag).

Andre gjennomgang av artikler: fulltekst

I denne fasen leste vi de aktuelle titlene og sammendragene på nytt, og hver artikkel ble lest i fulltekst hvis den var lett tilgjengelig. Hvis den respektive artikkelen fortsatt var aktuell for inklusjon, det vil si hvis den tok opp en av de tre problemstillingene, ble den kodet den etter følgende kategorier: førsteforfatter og år; land (der studien ble utført); studiens formål (som definert av forfatter); kategorisering etter problemstilling 1, 2 eller/og 3; tiltak og fagområde (helse; utdanning; sosialt arbeid); populasjon; utfall (outcome) knyttet til kvalitet; studiedesign (kvalitativ; kvantitativ) og de sentrale funnene/konklusjonene.

Artikler som behandlet tiltak av relevans for problemstillingene, kunne likevel bli ekskludert for eksempel fordi tiltakene ikke rettet seg mot nyutdannede, men mot erfarne yrkesutøvere (Turcotte, Lamonde, and Beaudoin (2009)).

I noen tilfeller hvor inklusjon av en studie / studier ikke var entydig, har vi gjort rede for hvorfor vi likevel har omtalt studien/studiene.

Kartlegging og syntese / oppsummering

Vi har kartlagt de inkluderte studiene etter problemstillingene, også ved å ta hensyn til studienes opprinnelige målsetting, populasjon og de sentrale funnene. Videre har vi vektlagt følgende for hvorvidt studiene omtales i rapporten eller ikke:

- Studiene som er utført i nordiske land eller i land med lignende velferdsordninger enn de nordiske landene, prioriteres i omtale.
- Studiene med et metodisk robust design (eksperimentell; kvasi-eksperimentell; før-og-etter-måling) prioriteres, dersom mulig, fremfor kvalitative studier eller rent deskriptive studier.

Nedenfor oppsummerer vi de 40 studiene som er omtalt i rapporten. Av disse er det 20 studier som vi har vurdert som relevante for den første problemstillingen og 19 studier som er vurdert som relevante for den andre problemstillingen. Vi

har kun identifisert én studie som er rettet mot den tredje problemstillingen (autorisasjonsordninger). Flertallet av studiene omhandler barnevern og sosialt arbeid, mens noen få tar for seg helsesektoren. I én av studiene er det lærere som utgjør populasjonen.

Tabell 1 Alle omtalte studier etter problemstilling, sektor og land.

Nr.	Problemtilling	Førsteforfatter (år)	Tittel	Sektor/ område	Land
1	1	Adler (2006)	Geriatric field education in social work: A model for practice	Helse/ sosialt arbeid	USA
2	1	Barth (2008)	Child Welfare Worker Characteristics and Job Satisfaction: A National Study.	Barnevern	International
3	1	Bates (2010)	'Baptism of Fire': The First Year in the Life of a Newly Qualified Social Worker.	Sosialt arbeid	England
4	1	Cash (2006)	Education and partnerships in child welfare: Mapping the implementation of a child welfare certificate program.	Barnevern	USA
5	1	Cortis (2012)	Social Work Education as Preparation for Practice: Evidence from a Survey of the New South Wales Community Sector	Sosialt arbeid	Australia
6	1	Crumb (2018)	An interprofessional internship model for training master's level social work and counseling students in higher education settings	Helse/ sosialt arbeid	
7	1	Deglau (2015)	Practice Change in Child Welfare: The Interface of Training and Social Work Education.	Sosialt arbeid	USA
8	1	Douglas (2014)	Does a Social Work Degree Predict Practice Orientation? Measuring Strengths-Based Practice Among Child Welfare Workers With the Strengths-Based Practices Inventory-Provider Version	Sosialt arbeid	

Nr.	Problems-tilling	Førsteforfatter (år)	Tittel	Sektor/ område	Land
9	1	Engelberg (2016)	Prepared enough to practise? Evaluating a study programme in social work	Sosialt arbeid	Luxembourg
10	1	Harris (2011)	Teacher training, teacher quality and student achievement	Utdanning	USA
11	1	Lennon-Dearing (2008)	A rural community-based interdisciplinary curriculum: A social work perspective	Helse	USA
12	1	Mattison (2017)	Educating Social Workers for Practice in Integrated Health Care: A Model Implemented in a Graduate Social Work Program	Helse/ sosialt arbeid	USA
13	1	Moriarty (2010)	A degree of success? Messages from the new social work degree in England for nurse education	Sosialt arbeid	England
14	1	Pecukonis (2013)	Interprofessional Leadership Training in MCH Social Work	Helse/ sosialt arbeid	
15	1	Perry (2006)	Education and Child Welfare Supervisor Performance: Does a Social Work Degree Matter?	Sosialt arbeid	USA
16	1	Rishel (2017)	Meeting the Challenge of Preparing Social Workers for Integrated Health Practice: Evidence from Two MSW Cohorts	Helse	
17	1	Senreich (2017)	A postgraduation follow-up of social work students trained in "SBIRT": Rates of usage and perceptions of effectiveness	Sosialt arbeid/ helse	USA
18	1	Van Pelt (2015)	Education for What? Exploring Directions for the Professionalisation of Social Workers	Sosialt arbeid	Nederland
19	1	Volland (2004)	Educating social workers to meet the challenge of an aging urban population: A promising model	Sosialt arbeid	USA

Nr.	Problems-tilling	Førsteforfatter (år)	Tittel	Sektor/ område	Land
20	2	Bakketeig (2011)	Gjensidig trivsel, glede og læring. Evaluering av mentorordningen "Nattergalen"	Barnevern	Norge
21	2	Barbee (2009)	Recruiting and Retaining Child Welfare Workers: Is Preparing Social Work Students Enough for Sustained Commitment to the Field?	Barnevern	USA
22	2	Barbee (2018)	Factors affecting turnover rates of public child welfare front line workers: comparing cohorts of title IV-E program graduates with regularly hired and trained staff.	Barnevern	USA
23	2	Clark (2013)	Professional development opportunities as retention incentives in child welfare	Barnevern	USA
24	2	Collins-Carmargo (2010)	A Study of the Relationships Among Effective Supervision, Organizational Culture Promoting Evidence-Based Practice, and Worker Self-Efficacy in Public Child Welfare	Barnevern	
25	2	Curry (2005)	Training, transfer, and turnover: Exploring the relationship among transfer of learning factors and staff retention in child welfare	Barnevern	USA
26	2	Falk (2015)	Alumni of a BSW-Level Specialized Title IV-E Program Voice Their Experiences in the Workplace	Barnevern	USA
27	2	Franke (2009)	A multivariate analysis of training, education, and readiness for public child welfare practice	Barnevern	USA
28	2	Lauritzen*(2015)	Veiledning for nyan-satte i barnevernet	Barnevern	Norge
29	2	Lauritzen*(2016)	Videreutdanning i barnevernfaglig veiledning – hvorfor, hvordan og hva videre?	Barnevern	Norge

Nr.	Problems-tilling	Førsteforfatter (år)	Tittel	Sektor/ område	Land
30	2	Leathers (2018)	Social Work Training in the Use of Evidence-Based Treatments for Children: What Works?	Sosialt arbeid	USA
31	2	Lennon-Dearing, 2015	A rural community-based interdisciplinary curriculum: A social work perspective	Sosialt arbeid	USA
32	2	Mac Dermott (2016)	An examination of student and provider perceptions of voluntary sector social work placements in Northern Ireland	Sosialt arbeid	Nord-Irland
33	2	Nordstrand (2017)	Practice supervisors' perceptions of social work students and their placements - an exploratory study in the Norwegian context	Sosialt arbeid	Norge
34	2	Rosenthal (2006)	Predictors of child welfare worker retention and performance: Focus on title IV-E-funded social work education	Barnevern	USA
35	2	Roulston (2018)	Promoting Readiness to Practice: Which Learning Activities Promote Competence and Professional Identity for Student Social Workers during Practice Learning?	Sosialt arbeid	Irland
36	2	Papp (2002)	Clinical environment as a learning environment: student nurses' perceptions concerning clinical learning experiences,	Helse	Finland
37	1	Thorshaug (2010)	Barnevern i et minoritetsperspektiv - Evaluering av videreutdanningstilbud tilknyttet flerkulturelt barnevern	Barnevern	Norge
38	2	Wermeling (2013)	Social Work Education's Effect on Retention	Sosialt arbeid	
39	2	Ørmen (2016)	Kompetanseutvikling gjennom mentorskap	Barnevern	Norge

Nr.	Problems- tilling	Førsteforfatter (år)	Tittel	Sektor/ område	Land
40	3	Donaldson (2014)	Contemporary Social Work Licensure: Implications for Macro Social Work Practice and Education	Sosialt arbeid	USA

3 Funn

Kapittel 3 presenterer funnene fra den forenklede systematiske litteraturgjennomgangen. Delkapittel 3.1 presenterer resultatene fra litteraturgjennomgangen for de nordiske landene eller land med lignende velferdsordninger/-systemer som de nordiske. I delkapittel 3.2 presenteres en syntese av studier utenfor Norden. Hvert delkapittel er strukturert etter de tre problemstillingene.

3.1 Nordiske studier

I dette delkapittelet omtales studier som er utført i ett av de nordiske landene eller i et land med velferdssystemer som ligner på de nordiske. Her har vi identifisert åtte studier i alt. Noen studier ble vurdert til å være noe mindre relevante for problemstillingene, men vi har likevel valgt å omtale dem fordi de er utført i Norge eller Norden.

3.1.1 Betydningen av mer utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå

I det følgende omtaler vi studier som behandler betydningen av formell utdanning for kvaliteten i yrkesutøvelsen. Dette kan dreie seg om en full grad som en bachelor- eller mastergrad eller om etter- og videreutdanning innenfor sosialt arbeid / barnevern, skole eller helse.

Nyetablert masterprogram for sosialt arbeid

Nederland har lignende velferdsordninger og -tjenester som Norge og de andre nordiske landene (Esping-Anderson, 1990), og vi har derfor omtalt denne studien i kategorien «nordiske studier». Sosialarbeidere har opplevd en økende kompleksitet i arbeidsoppgaver, og på bakgrunn av det ble det etablert et nytt masterprogram innen sosialt arbeid rettet mot erfarne sosialarbeidere. van Pelt, Hutschemaekers, Slegers, and van Hattum (2015) ønsket å vurdere hensikten og målsettingene for dette nye masterprogrammet. Dette ble gjort gjennom at ulike

interessetakere (lærere, studenter osv.) ble bedt om å rangere 60 målsettinger etter viktighet og likhet. Et mindre utvalg trukket fra interessegruppen diskuterte resultatene av rangeringen. Denne diskusjonen resulterte i et helhetlig rammeverk for den aktuelle masterutdanningen. Det mest overraskende ved dette rammeverket var dreiningen mot at praksisutvikling skulle være hovedmålet for utdanningen, og ikke profesjonsutvikling i mer tradisjonell forstand. Studien bidrar med implikasjoner for hva interessetakere i sosialt arbeid og utdanning innen sosialt arbeid anser som mest viktig i utdanningen for å kunne heve kvaliteten på selve yrkesutøvelsen.

Videreutdanning – barnevern i et minoritetsperspektiv

Thorshaug, Berg, and Svendsen (2010) evaluerte videreutdanningsprogrammet Barnevern i et minoritetsperspektiv. Programmet er et samarbeidsprosjekt mellom flere utdanningsinstitusjoner i Norge og finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Programmet hadde som hovedmål å formidle kunnskap om et kultursensitivt barnevern og å lede til økte ferdigheter i arbeidet med barn, unge og familier med minoritetsbakgrunn. Viktige delmål, som også korresponderer med problemstillingene i vår litteraturgjennomgang, inkluderte deltakernes faglige utbytte av programmet, gjennomføring og organisering.¹⁰ Studien kombinerte flere datakilder og metoder som dokumentanalyse, observasjon, spørreskjema og intervjuer. Ifølge forfatterne fremsto videreutdanningen som faglig sterk og godt organisert. Deltakerne var jevnt over svært fornøyde og syntes at utdanningen holdt et høyt faglig nivå. De opplevde programmet som relevant for egen praksis og ville også anbefale det til andre.

De største utfordringene med programmet, slik forfatterne vurderte dette, lå i manglende muligheter for å videreføre og vedlikeholde kompetansen og videreføre den i praksis. De peker for eksempel på at arbeidsgivernes engasjement er viktig i implementering og deling av nyervervet kunnskap. Forfatterne anbefaler bevisst rekruttering fra praksisfeltet, og de ser betydningen av å knytte sterkere bånd mellom arbeidsgivere, ansatte og utdanningsinstitusjonene.

3.1.2 Praksisundervisning og veiledning

I neste seksjon ser vi på studier som tar for seg praksisundervisning i utdanningen – hva som kjennetegner god praksisundervisning, og dessuten veiledning av nyutdannede og hvordan dette eventuelt påvirker kvalitet i yrkesutøvelsen.

En finsk, kvalitativ studie har undersøkt hvordan sykepleierstudenter vurderer praksisopphold/praksisplassering som læringsmiljø (Papp, Markkanen and von

¹⁰ Det tredje delmålet evalueringen av studieplan og pensum er av mindre betydning for problemstillingen til denne litteraturgjennomgangen.

Bonsdorff, 2002). Data ble samlet inn gjennom intervjuer med 16 sykepleierstudenter. Studentene understreket at utgangspunktet for et godt læringsmiljø er et godt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet/praksisveiledere. Det ble også ansett som viktig at utplassering i praksis kom på et tidspunkt i utdanningen hvor det er naturlig å kombinere praksiserfaringene med nyervervet teorikunnskap. Sykepleierstudentene ble også bedt om å peke på faktorer som bidro til gode eller dårlige læringserfaringer i praksis. Her var det fire faktorer som pekte seg ut: den anerkjennelse og støtte studenten mottok, kvaliteten på veiledningen og på omsorgen pasientene ble vist og hvor målrettet den enkelte student selv var. Sykepleierstudentene verdsetter praksistrening og de mulighetene den gir, svært høyt.

Nordstrand (2017) har i en pilotstudie undersøkt hvordan praksisveiledere av studenter i sosialt arbeid eller barnevernspedagogutdanning opplever veiledergjerningen, og hvordan de oppfatter studentene. Resultatene indikerer noe av det samme som studien referert til over, bare sett fra veiledernes ståsted. Studien viste at veilederne har en forventning om at veileder-student forholdet er asymmetrisk, hvor studenten er i praksis for å lære og at veilederen er eksperten. Videre mener veilederne at utdanningsinstitusjonene i for dårlig grad forbereder studentene på praksisfeltets realiteter. Videre fant studien at innholdet i veiledning og oppgavene som studenten får, gjenspeiler situasjonen og konteksten det aktuelle barnevernskontoret eller den aktuelle institusjonen befinner seg i, noe som innebærer at utkommet av praksisveiledning og praksisopphold vil variere fra student til student. Forfatterne fant også at praksisveiledere gjerne deler utdanning i sosialt arbeid i to adskilte kategorier: teori og praksis. Blant praksisveilederne som deltok i denne studien, var det også liten vilje til å vurdere dette som en helhet og gjøre bruk av teorien i praksisveiledningen. Studien gir innblikk i praksisundervisning sett fra praksisveiledernes ståsted. Funnene kan ha betydning for innretningen og organiseringen av praksisundervisningen i utdanninger innen sosialt arbeid og barnevernspedagogikk.

En norsk studie av Lauritzen and Aas (2015) hadde som formål å undersøke hvor langt man har kommet med å innføre veiledning for nyansatte og øvrige ansatte i det norske kommunale barnevernet. Bakgrunnen for studien var myndighetenes planer om å innføre et veiledet førsteår for nyansatte i barnevernet for å redusere frafall, og for å bidra til nyansattes faglige og profesjonelle utvikling. Studien ble gjennomført som en spørreskjemaundersøkelse, og respondentene besto av ansatte i det kommunale barnevernet, hvor majoriteten av disse (71,7 prosent) hadde lederansvar. Resultatene av spørreskjemaundersøkelsen viste at det til en viss grad var etablert veiledning i den kommunale barneverntjenesten, men at veiledningen som tilbys er av varierende karakter, og at det kan stilles spørsmål ved den faglige kvaliteten på veiledningen, da det var stor variasjon i veiledernes

formelle kompetanse. Den veiledningen som finnes i barnevernet, er primært knyttet til opplæring av spesielle oppgaver og til debrifing i forbindelse med vanskelige saker. Forfatterne fant også at veiledning hadde liten betydning for hvorvidt ansatte vurderer å slutte eller ei. Forfatterne konkluderer med at dersom et veiledet førsteår skal være hensiktsmessig og oppfylle sine intensjoner, så må det legges sterkere føringer på krav til veiledernes formelle kompetanse. Det er dessuten nødvendig med et større tilfang av ressurser i kommunene hvis tiltaket i det hele tatt skal være gjennomførbart.

Når det gjelder betydning av praksis for forberedelse til yrkeslivet, undersøker en annen norsk studie hvordan barnevernspedagogstudenter opplever å være mentorer i et program som heter Nattergalen, i regi av daværende Barne- og likestillingsdepartementet. Denne mentorordningen var iverksatt som prøveordning ved noen utvalgte læresteder. Programmet (Nattergalen) var inspirert av et svensk program og hadde som mål å koble sammen studenter og barn for å skape møtepunkter for gjensidig kontakt og utvikling. Studien er basert på kvalitativ metode, det vil si tematisk analyse av fokusgruppeintervjuer. Funnene indikerer at mentorene (studentene) får kunnskap om barn og deres livsvilkår, og de tilegner seg relasjonelle erfaringer ved å være mentor. Funnene indikerer at programmet kan ha betydning for en god innføring i arbeidslivet. Ifølge forfatterne må ulike rammebetingelser og forutsetninger være til stede for å bruke mentorordningen som praksistrening for fremtidige barnevernspedagoger (Ørmen & Simensen, 2016). Forfatterne understreker samtidig at funnene fra denne undersøkelsen langt på vei samsvarer med funnene fra en tidligere evaluering av prosjektet Nattergalen. Denne evalueringen belyste blant annet hvilke erfaringer og hva slags utbytte mentorene og barna hadde av deltakelsen i prosjektet. Hovedkonklusjonen er at både mentorer og barn hadde positivt utbytte av deltakelsen i prosjektet (Bakketeig, Backe-Hansen, Seeberg, Solberg, & Patras, 2011).

Nordstrand (2017) har i en pilotstudie undersøkt hvordan praksisveiledere av studenter i sosialt arbeid eller barnevernspedagogutdanning opplever veiledergjerningen, og hvordan de oppfatter studentene. Studien viste at veilederne har en forventning om at veileder-student forholdet er asymmetrisk, hvor studenten er i praksis for å lære og at veilederen er eksperten. Videre mener veilederne at utdanningsinstitusjonene i for dårlig grad forbereder studentene på praksisfeltets realiteter. Videre fant studien at innholdet i veiledning og oppgavene som studenten får, gjenspeiler situasjonen og konteksten det aktuelle barnevernkontoret eller den aktuelle institusjonen befinner seg i, noe som innebærer at utkommet av praksisveiledning og praksisopphold vil variere fra student til student. Forfatterne fant også at praksisveiledere gjerne deler utdanning i sosialt arbeid i to adskilte kategorier: teori og praksis. Blant praksisveilederne som deltok i denne studien, var det også liten vilje til å vurdere dette som en helhet og gjøre bruk av teorien i

praksisveiledningen. Studien gir innblikk i praksisundervisning sett fra praksisveiledernes ståsted. Funnene kan ha betydning for innretningen og organiseringen av praksisundervisningen i utdanninger innen sosialt arbeid og barnevernspedagogikk.

3.1.3 Autorisasjonsordninger og kvalitet

Vi har ikke klart å identifisere norske eller nordiske studier som behandler denne problemstillingen.

3.1.4 Oppsummering

Under gir vi en oppsummering av de åtte omtalte studiene i tabellform. Av disse åtte studiene identifiserte vi to som tok for seg den første problemstillingen om betydningen av formell utdanning for kvalitet i yrkesutøvelse (van Pelt et al., 2015). Vi har omtalt seks studier som behandlet problemstilling nr. 2 om betydningen av praksisundervisning og veiledning for kvalitet i yrkesutøvelse hos nyutdannede. Studien har ulike problemstillinger og tok for seg henholdsvis veiledning av nyutdannede og hvor langt man er kommet i implementering av en slik ordning, betydningen av praksis i utdanningen og hvordan praksisveiledere vurderer sine studenter. Særlig Lauritzen and Aas (2015) peker på behovet for videre studier for å undersøke om bruken av veileder i det første ansettelsesåret i kommunale barnevernstjenester har effekt når det gjelder kompetanseheving og forebygging av frafall. Disse forfatterne etterspør også mer kunnskap om veiledning og om hvordan kvalifisering av veiledere virker på kvalitet i barnevernstjeneste.

Tabell 2 Oppsummering nordiske studier

Førsteforfatter (år)	Land	Tiltak	Populasjon	Utfall	Effekt	Relevans for rapportens problemstilling
Van Pelt (2015)	Nederland	Masterprogram i sosialt arbeid	Ulike aktører innen HU	Programets målsetninger	Endret fokus i utdanningen fra profesjons- til praksisutvikling	Høy
Thorshaug (2010)	Norge	Barnevern i et minoritetsperspektiv – videreutdanning	Programdeltakere	Deltakernes faglige utbytte; gjennomføring og organisering av videreutdanningsprogrammet	VU-programmet syntes å være faglig sterk og godt organisert, utfordringer ligger i overføring av ny-ervert kompetanse	Lite – middels
Papp (2002)	Finland	Praksisundervisning i sykepleierstudiet	Sykepleierstudenter	Opplevelsen av et godt	Samarbeid mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt	Middels - høy

				lærings- miljø i praksis	svært viktig. For at læring skal skje må studentene opp- leve anerkjennelse og god veiledning	
Lauritzen (2015); Lauritzen (2016)	Norge	Veiledning av nyansatte og øv- rige ansatte	Nyan- satte/an- satte i det kommu- nale barne- vernet	Kjennetegn ved veiled- ning	Veiledning er av varierende karak- ter, og den er pri- mært knyttet til opplæring av spe- sielle oppgaver og debrifing etter vanskelige saker.	Lite – middels
Ørmen (2016)	Norge	Mentorpro- grammet Nat- tergalen	Barne- vernspeda- gogstuden- ter	Opplevelse av å være mentor / betydning av praksis	Mentorene synes å få kunnskap om barn og deres livs- vilkår	Høy
Bakketeig (2011)	Norge	Mentorpro- grammet Nat- tergalen.	Studenter innen bar- nevern, so- sialfag og vernepleie	Opplevelse av å være mentor	Mentorene synes å ha fått kunnskap om det å forholde seg til barn og fa- milier med minori- tetsbakgrunn.	Middels
Nord- strand (2017)	Norge	Praksisplasse- ring	Praksisvei- ledere	Oppfat- ninger av praksisplas- sering og - veiledning	Innholdet i veiled- ning gjenspeiler institusjonelle ver- dier og vil dermed ikke fremstå som ensartet.	Lite

3.2 Internasjonale studier utenfor Norden

I dette delkapittelet omtaler vi studier som er utført utenfor de nordiske landene. Til sammen har vi omtalt 32 studier.

De internasjonale studiene er i hovedsak utført i land med velferdsordninger som er organisert på andre måter enn hva vi er kjent med fra de nordiske landene. Barnevernsarbeid og øvrig sosial- og helsearbeid er ikke nødvendigvis like adskilt som det er her i Norge. Dermed er også begrepsbruken annerledes i studier gjennomført i land utenfor Norden. De internasjonale studiene bruker i hovedsak begrep som «social worker» og «social work», og vi har stort sett oversatt dette til sosialarbeider og sosialt arbeid i det videre. I de omtalte studiene består populasjonen av sosialarbeidere eller -studenter.

3.2.1 Utdanning på lavere grads og/eller høyere grads nivå

Vi har identifisert en gruppe av studier som vi mener tar opp den første problemstillingen om betydningen av mer utdanning for kvalitet i yrkesutøvelsen. Felles for disse studiene er at de har undersøkt nyere utdanningsprogrammer, for eksempel innenfor sosialt arbeid. I de ulike landene som studiene er gjennomført i, er utdanningssystemer og gradssystemer forskjellig fra det norske systemet. For

enkelte av utdanningene som er behandlet i de ulike studiene, har det derfor vært vanskelig å identifisere gradsnivå (bachelor- eller mastergradsnivå). Selve utdanningssystemet for sosialt arbeid vil også være organisert ulikt fra land til land, og ikke nødvendigvis likt det norske. Dette har vi ikke hatt mulighet til å gå dypere inn i denne gjennomgangen. Utdanningene som vurderes og evalueres i de aktuelle studiene, er imidlertid alle utdanninger på høyere nivå.

Utdanning, etter- og videreutdanning

For utdanninger innen sosialt arbeid hadde Bologna-prosessen til hensikt å styrke kvaliteten på disse utdanningene og gjøre dem mer like på tvers av land og utdanningsinstitusjoner. Dette for å gjøre det enklere å anerkjenne den nyutdannede sosialarbeiderens kvalifikasjoner på tvers av de europeiske landene. I Luxembourg bidro imidlertid Bologna-prosessen til en helt ny utdanning for sosialarbeidere. Utdanning innen sosialpedagogikk var tidligere definert som en yrkesfaglig utdanning, men ble nå utvidet til en bachelorutdanning i sosialt arbeid. Gjennom en spørreskemaundersøkelse til 70 veiledere i praksisfeltet, hvor de ble bedt om å vurdere kunnskapsnivå og ferdigheter hos nyutdannede kandidater fra dette bachelorprogrammet, fant Engelberg and Limbach-Reich (2016) at kandidatene var godt forberedt for å utøve yrket. Samtidig ble det pekt på behov for en bedre forståelse av hvordan nyutdannede sosialiseres inn i yrket, altså prosessen som finner sted i overgangen mellom endt utdanning og yrkesutøvelse. Resultatene indikerte videre at kvalitet i yrkesutøvelsen i stor grad er avhengig av mer generiske ferdigheter av særlig relevans for yrket.

I en lignende studie evaluerte Bates et al. (2010) en relativt nyopprettet grad for utdanning i sosialt arbeid (new social work degree), blant annet med hensikt å identifisere videre utviklingsbehov for nyutdannede og med tanke på å undersøke om nyutdannede (med den nye graden) ble oppfattet som kvalifiserte for praksis. Evalueringen ble gjort gjennom spørreskemaundersøkelser til nyutdannede, ledere og også brukere av sosiale tjenester. Resultatene tilsa at de nyutdannede i hovedsak oppfattet seg selv, og ble oppfattet som, kvalifiserte til å utøve yrket. Imidlertid pekte funnene også på at gevinsten fra å ha gjennomført en utdanning i sosialt arbeid først og fremst er evnen til refleksjon og til å håndtere ulike utfordringer, heller enn evnen til å håndtere selve kompleksiteten i utøvelsen av sosialt arbeid. For eksempel ga flere av de nyutdannede uttrykk for at de hadde et videre behov for å utvikle ferdigheter i vurdering, rapportskrivning, arkivering, styre tiden, saksbehandling, konflikthåndtering og kontraktsarbeid. Forfatterne understreker betydningen av at praksisplassering under utdanning og det første året som nyansatt i tilstrekkelig grad forsøker å utvikle disse ferdighetene.

Cash, Mathiesen, Smith, and Graham (2006) gjennomførte flere fokusgruppeintervjuer hvor de samlet studenter som nylig hadde gjennomført et

videreutdanningsprogram innen sosialt arbeid, og erfarne sosialarbeidere, for å diskutere om innholdet i læreplanen for videreutdanningsprogrammet tilfredstilte studentenes behov og praksisfeltets behov. Studiedeltakerne ble bedt om å rangere ulike konsepter etter viktighet, praktikalitet og hvor interessert man var i å lære mer om konseptet. De ulike konseptene ble kategorisert inn i samlekategori-er. Samlekategorien som oppnådde den høyeste rangeringen på tvers av rangeringsområdene, var kategorien som inkluderte rapportering, vurdering og planlegging. Disse funnene sammenfaller til en viss grad med funnene i studien nevnt over.

Deglau et al. (2015) gjennomførte en kvalitativ undersøkelse av sosialarbeidere som gjennomførte et masterprogram i sosialt arbeid mens de var i full jobb. Forfatterne ønsket blant annet å undersøke hvordan deltakerne i studien oppfattet sammenhengen mellom det de lærte i utdanningen, og hva denne kunnskapen bidro med i egen praksis. Funnene indikerte at utdanningen bidro med mer enn hva de selv mente de ville oppnå gjennom praksistrening alene. Utdanningen bidro til en videreutvikling for den enkelte, og deltakerne mente at utdanningen bidro til at de tenkte annerledes om egen praksis, og at dette også påvirket hvordan de samhandlet med sine kollegaer.

I England har Moriarty et al. (2010) følgevaluert utdanningen i sosialt arbeid, etter at utdanningen endret status fra «diploma level qualification» til «all-degree level qualification» (bachelornivå?). Forfatterne ønsket blant annet å undersøke nærmere hvilke tanker studenter, undervisere og arbeidsgivere hadde om hvorvidt endringen ville bidra til å bedre kvaliteten i yrkesutøvelse, til å høyne statusen til sosialarbeideryrket og bidra til en sterkere kobling mellom teori og praksis. De undersøkte også om endringen av utdanningsnivå hadde konsekvenser for søkningen til studiet. Dette er en longitudinell studie over tre år, og forskerne kombinerte flere datakilder (sekundærdata; casestudier; spørreskjemadata). Resultatene fra følgeevalueringen viste blant annet at nivåendringen av utdanningen bidro til en økning i antallet søkere, og bidro også til større diversitet blant søkerne. Flere søkere kan også gi bedre kvalitet på de studentene som kommer inn på studiet. Studenter og undervisere mente endringene ville bidra både til å øke sosialarbeideryrkets status og til bedre ferdigheter hos studentene. Hvilke ferdigheter som nyutdannede sosialarbeidere bør inneha, er det likevel noe uenighet om mellom studenter, undervisere og arbeidsgivere. Arbeidsgivere vektlegger i større grad de praktiske ferdighetene, mens underviserne fremhevet betydningen av evne til kritisk tenkning. Videre bidro endringene til at sosialarbeiderutdanningen nå ble ansett som en del av høyere utdanning, noe som har vært viktig for de faglig ansatte ved disse utdanningene.

En studie fra Australia har sammenlignet sosialarbeidere med andre profesjonsutøvere med tanke på hvorvidt de oppfattet seg som forberedt til praksis

etter fullført utdanning. Funnene er basert på kvantitative analyser og viser at kandidatene oppfattet seg selv som mer forberedt jo høyere utdanningsnivå de hadde oppnådd. Det å ha gjennomført en utdanning på bachelornivå eller en grad på høyere nivå hadde større betydning for hvor forberedt den nyutdannede følte seg, enn for eksempel arbeidserfaring (Cortis & Meagher, 2012).

Barth, Lloyd, Christ, Chapman, and Dickinson (2008) har brukt data fra et nasjonalt register som blant annet inneholder informasjon om barnevernsarbeidere (child welfare workers) for å identifisere faktorer som henger sammen med tilfredshet med yrket. De fant blant annet at yrkesutøvere i mindre urbane strøk, med en formell grad eller en annen form for høyere utdanning i sosialt arbeid, var mer tilfredse med yrket enn andre kollegaer. Regresjonsanalyser indikerte at tilfredshet med yrket henger sammen med opplevd kvalitet på veiledning og oppfølging (fra leder), og hvorvidt man arbeider i urbane eller mindre urbane strøk. Imidlertid fant forskere ingen sammenheng mellom utdanningsnivå (høyere eller lavere grad) og tilfredshet i yrket.

Ved å måle styrkebasert praksis (strength-based practice) hos 450 barnevernsarbeidere har Douglas, McCarthy, and Serino (2014) undersøkt om en grad i sosialt arbeid henger sammen med høyt nivå i utøvelsen av styrkebasert praksis. Styrkebasert praksis kan sees som en kvalitetsindikator for sosialt arbeid. Den er basert på en teori som vektlegger selvbestemmelse og motstandsdyktighet i menneskene. Funnene indikerer at det å ha en grad i sosialt arbeid ikke henger sammen med nivå i utøvelsen av styrkebasert praksis.

Harris and Sass (2011) ha gjennomført en interessant studie hvor de så på hvorvidt utdanning og videreutdanning hadde betydning for læreres effektivitet, hvor lærernes effektivitet måles etter elevenes prestasjoner. Forfatterne hadde tilgang til en svært innholdsrik database, som gjorde det mulig for dem å knytte den enkelte elev til «sin» lærer¹¹ og også følge eleven og eventuelle nye lærere gjennom hele barne- og ungdomsskolen. I tillegg ga databasen opplysninger om lærerens formelle utdanning og eventuelle videreutdanninger gjennomført ved siden av jobb. Noe overraskende finner forfatterne at en lærers erfaring har størst betydning for hvor effektiv en lærer er – betydning av erfaring er aller viktigst de første årene som lærer, men den utvikler seg videre i alle fall de fem første årene. I motsetning finner de ingen konsistent sammenheng mellom formell videreutdanning/annen formell opplæring og lærereffektivitet. Forfatterne presiserer likevel at dette varierer noe fra fagområde til fagområde og for hvilket nivå læreren underviser på. Hva gjelder utdanningsnivå¹² gjennomført i forkant av

¹¹ I Norge gis det ikke anledning til å gjøre slike koblinger.

¹² Utdanningssystemet generelt og for lærere er noe annerledes i USA enn i Norge, og vi har ikke hatt anledning til å sette oss godt inn i dette. I studien sammenligner forfatterne «education majors» med «non-education majors», og finner at *education majors* ikke er signifikant mer effektive enn *non-education majors*.

yrkeskarrieren, finner heller ikke her forfatterne sammenheng mellom lærerens utdanning og elevens prestasjoner.

Utdanning og opplæring av veiledere

Flere studier har sett på betydningen av utdanning eller opplæring av praksisveiledere innen sosialt arbeid, og om utdanning har betydning for kvaliteten i yrkesutøvelsen hos dem som mottar veiledning. Selv om disse studiene ikke direkte svarer på problemstillingene, kan de være interessante å nevne. Norske studier har blant annet pekt på behovet for bedre kvalifisering av praksisveiledere (Lauritzen & Aas, 2015; Lauritzen et al., 2016).

I en amerikansk kontekst undersøkte Perry (2006) om praksisveilederes utdanningsbakgrunn påvirket kvaliteten på hvordan de utførte sine oppgaver som veileder. Kvaliteten ble vurdert av praksisveiledernes overordnede eller nærmeste kollegaer gjennom en spørreskjemaundersøkelse. Praksisveilederne hadde utdanning innen sosialt arbeid, psykologi, sosiologi, kriminologi, utdanningsvitenskap, økonomi og også innen andre disipliner. Undersøkelsen viste at kvaliteten i veiledergjerningen ikke hang sammen med utdanningsbakgrunn. Majoriteten av utvalget hadde en bachelorgrad. Dermed kunne man ikke si noe statistisk signifikant om betydningen av *utdanningsnivå* for kvaliteten i veiledergjerningen.

Tverrfaglige utdanninger innen sosialt arbeid

Vi har identifisert flere amerikanske studier som tar for seg utdanningstiltak rettet mot såkalt integrert helseomsorg. Gjennom integrert helseomsorg ser man på sammenhengen mellom atferd, mental helse og fysisk helse. Det kan se ut som flere utdanningstiltak er opprettet i USA for å ivareta denne tankegangen, og hvor ideen er å utdanne sosialarbeidere som er bedre rustet til å samarbeide i tverrfaglige team. Tiltakene vi har identifisert, dreier seg om hele masterutdanninger, deler av en utdanning eller spesifikk praksislæring hvor hensikten er å øke den tverrfaglige kompetansen og evne til å se hele pasienten eller klienten og vurdere ulike symptomer i sammenheng. Resultatene fra studiene vi identifiserte, peker i hovedsak på økt utdanningskvalitet og til en viss grad økt tilfredshet hos brukerne av de sosiale velferdsordningene i USA. Vi anser at det er vanskelig å overføre resultatene fra disse amerikanske studiene til en norsk kontekst, i og med at det er store ulikheter mellom USA og Norge i hvordan man har valgt å organisere de sosiale velferdsordningene, inkludert barnevernstjenesten. Dessuten pekte altså resultatene av disse studiene i hovedsak på kvalitet i utdanningen, noe vi ikke har sett på i denne litteraturgjennomgangen. Det kan likevel være av interesse å se nærmere på noen av disse studiene, da man i Norge også i større grad ser behovet for tverrfaglighet i og med at befolkningen blir mer sammensatt. Som

sosialarbeider/barnevernsarbeider/helsearbeider står man dermed overfor mer komplekse utfordringer hos den enkelte bruker. Vi identifiserte studier av følgende forfattere: Lennon-Dearing, Florence, Garrett, Click, and Abercrombie (2008); Mattison, Weaver, Zebrack, Fischer, and Dubin (2017); Rishel and Hartnett (2017); Crumb et al. (2018); DeBonis, Becker, Yoo, Capobianco, and Salerno (2015); Senreich, Ogden, and Greenberg (2017); (Smith, Egizio, Bennett, Windsor, & Clary, 2018); Pecukonis et al. (2013); Volland and Berkman (2004); Adler (2006).

Oppsummering

Tabellen nedenfor gir en oppsummering av de atten omtalte studiene som er vurdert som relevante for den første problemstillingen om betydningen av utdanning for kvalitet i yrkesutøvelse. Studiene ble utført i USA, Australia og England og Luxembourg, og studiene omhandlet utdanningsprogrammer i sosialt arbeid. Samlet sett er resultatene fra de omtalte studiene ikke entydige, noe som gjør det vanskelig å dra noen konklusjon om hvilken betydning utdanning har for kvalitet i yrkesutøvelsen. Resultatene fra de omtalte studiene indikerer likevel at mer utdanning, og på høyere nivå, har en positiv effekt både for den nyutdannede og for praksisfeltet. Imidlertid rapporteres det også om at utdanning på høyere nivå ikke nødvendigvis forbereder nyutdannede godt nok til praksis.

Tabell 3 Oppsummering internasjonale studier relevante for problemstilling 1

Første-forfatter (år)	Land	Tiltak	Populasjon	Utfall	Effekt	Relevans for rapportens problemstilling
Engelberg (2016)	Luxembourg	Nyopprettet bachelorprogram i sosialt arbeid	Nyutdannede sosialarbeidere	Generell kompetanse (vurdert av veilederne); generiske ferdigheter for profesjonsutøvelse	Nyutdannede syntes å være tilstrekkelig godt forberedt på praksis	Middels - høy
Bates (2010)	England	Utdanningsprogram i sosialt arbeid	Nyutdannede sosialarbeidere	Vurdert læring og videre kvalifikasjonsbehov	Nyutdannede fikk først og fremst resonneringsferdigheter og ferdigheter til å takle mangfold ut av denne graden	Middels
Cash (2006)	USA	Child Welfare Certificate Programme – mulighet for ufaglært til å ta en grad	Studenter og sosialarbeidere	Påstander generert av studenter og sosialarbeidere	Rapportering, vurdering og caseplanlegging rangeres høyest	Middels
Deglau (2015)	USA	Barnevernsreform; masterutdanning	Studenter som også jobber i full stilling	Refleksjoner av utvalgte barnevernsarbeidere	Blanding av et strengt opplæringsregime med	Middels - høy

		i sosialt arbeid			mulighet for praksis kan ha betydelig verdi	
Moriarty (2010)	England	Nytt utdanningsprogram i sosialt arbeid (social work degree)	Kandidater fra denne utdanningen	Kvaliteten i yrkesutøvelsen.	Grad i sosialt arbeid gjør en positiv forskjell, også på arbeidsplassen	Høy
Cortis (2012)	Australia	Fullført utdanning	Sosialarbeidere vs. andre profesjonsutøvere	Selvoppfattelse av forbedret praksis	Størst effekt for oppnådd bachelorgrad eller grad på høyere nivå	Høy
Bart (2008)	Internasjonal	Utdanning innen barnevern	Barnevernsarbeidere	Selvrapportert tilfredshet med yrke	Tilfredshet med yrke henger sammen med kvaliteten på veiledning og urbane omgivelser eller ikke.	Middels – lite
Douglas (2014)	-	Grad i sosialt arbeid	Barnevernsarbeidere	Styrkebasert praksis	Indikasjon om å ha en grad i sosialt arbeid henger ikke sammen med utøvelse av styrkebasert praksis	Middels – lite
Perry (2006)	USA	Praksisveilederes utdanningsbakgrunn	Veiledere innen barnevern	Kvalitet i yrkesutøvelsen	Kvaliteten i yrkesutøvelsen til veiledere innen barnevern varierer ikke og er ikke påvirket av deres utdanningsbakgrunn	Middels
Harris (2011)	USA	Utdanning	Lærere på barne- og ungdomsskole	Effektivitet i yrkesutøvelsen (målt gjennom elevprestasjoner)	Erfaring har størst effekt på lærereffektivitet. Utdanning, utdanningsnivå og annen formell opplæring har mindre effekt	Middels - høy
Integrerte programmer som kombinerer tjenester innen sosialt arbeid og helse						
Lenon-Dearing (2008)	USA	Tverrfaglig kursopplegg	Nyutdannede innen helse og omsorg	Holdninger om tverrfaglighet	Indikasjon på en økende positiv holdning om tverrfaglig arbeid blant studenter i sosialt arbeid ved slutten av kurset	Liten
Mattison (2017)	USA	Integrert Health Scholars Program	Masterstudenter i sosialt arbeid	Tverrfaglighet	Indikasjon på at studentene utvikler beredskap for å engasjere seg i tverrprofesjonell praksis og utvikle tilsvarende kompetanser	Liten
Rishel (2017)		Integrert Mental and Behavioral Health Training	Studenter	Arbeidsmarkedsutfall (målt 1 eller 2 år senere etter avlagt grad)	Positiv vurdering av studenter. Majoriteten rapporterte interprofesjonell og integrert praksis som del av jobben	Middels

		Pro-gram				
Crumb (2018)		Tverrfaglig praksisprogram	Masterkandidater i sosialt arbeid	Læring i praksis	Programmet synes å være en innovativ og tverrfaglig tilnærming til praksisundervisning.	Middels
Senreich (2017)	USA	Videreutdanningsprogram – SPIRIT	Nyutdannede master- og bachelorkandidater i sosialt arbeid	Bruken og opplevelse av programmet	Majoriteten av sosialarbeidere var positive til å bruke SPIRIT	Liten
Pecukonis (2013)	USA	Integrert program for ledere i morbarnhelse	Studenter i sosialt arbeid	Tverrfaglighet	De fleste studentene viste en økende tilfredshet med å jobbe tverrfaglig	Middels
Volland (2004)	USA	The Practicum Partnership Program	Studenter i sosialt arbeid og rettet mot eldre	Kunnskap og ferdigheter med tanke på pleie av eldre	Indikasjon på noe effekt; studentenes kunnskap og ferdigheter økte; økt tilfredshet blant studenter	Middels
Adler (2006)	USA	Videreutdanningsprogram i geriatri	Mastergradskandidater i sosialt arbeid	Selvrapportert vurdering av programmet	Studentene vurderte praksisperioden som positiv og av høy kvalitet	Liten

3.2.2 Praksisundervisning og veiledning

I dette avsnittet omtaler vi studier som retter særlig søkelys mot hvilken betydning praksisundervisning og veiledning i praksis kan ha for kvalitet i yrkesutøvelsen. Som vi har kommentert, defineres kvalitet bredt, og ulike indikatorer brukes for kvalitet. Flere av artiklene vi har inkludert i dette avsnittet, har sett på faktorer som har betydning for hvorvidt ansatte i sosialt arbeid eller barnevernsarbeid blir i jobben eller faller fra, og hvor fornøyde de eventuelt er med eller i jobben sin. Vi antar her at fornøydhets i en jobb vil være en indikator på kvalitet i selve yrkesutøvelsen: Desto bedre du trives i en jobb, desto bedre kvalitet på jobben du gjør.

Praksislæring og veiledning

En studie fra USA evaluerte en type praksisundervisning/praksisprogram rettet mot bachelorstudenter i avslutningen av studiet. Praksisprogrammet varte i fire uker, og studentene skulle jobbe med ungdomsskoleelever og disses sosiale

ferdigheter. Evalueringen fant at programmet bidro til at studentene ble mer aktivt lærende, at de fikk en forståelse for gruppeledelse, og utarbeidet også personlige egenskaper til nytte for elevene (Lennon-Dearing, 2015).

I Irland har Roulston, Cleak, and Vreugdenhil (2018) spurt studenter i sosialarbeid om nytten av ulike læringsformer under praksisopphold med tanke på å utvikle praksiskompetanse og yrkesidentitet. Resultatene fra undersøkelsen viste at studentene anså veiledning, konstruktiv tilbakemelding, observasjon av praksis og kritisk refleksjon over sosialarbeiderrollen som mest nyttig for å utvikle egen praksiskompetanse.

Praksisbasert læring utgjør halvparten av bachelor- og masterutdanningene i sosialt arbeid i Nord-Irland, og studien av Mac Dermott and Campbell (2016) undersøkte hvordan sisteårs-studenter opplever praksisplassering i frivillig sektor, og hva representanter fra frivillig sektor mener om praksisplassering. Studien ble gjennomført gjennom en spørreskjemaundersøkelse til 121 studenter og gjennom fokusgruppeintervjuer med de ansvarlige for den praksisbaserte læringen i frivillig sektor. Praksisplasser i ikke-statlige organisasjoner utgjør minoriteten av praksisplasser i Nord-Irland. Studien viser at praksisplasser i ikke-statlige organisasjoner oppfattes som verdifulle praksisplasser for studenter. Forfatterne understreker betydningen av å sikre muligheten for fortsatt praksisplassering i frivillig sektor, slik at synet på hva som utgjør sosialt arbeid ikke snevres inn.

En studie av Collins-Camargo and Royse (2010) har undersøkt sammenhengen mellom veiledning, organisasjonskultur som fremmer kunnskapsbasert praksis, og opplevd mestringsevne blant barnevernsarbeidere. Studien testet tre hypoteser, hvorav en som tok opp våre problemstillinger. Denne hypotesen antar at barnevernsarbeidere som vurderer veilederen sin som effektiv, vil rapportere høyere nivåer av mestringsevne enn de som ikke vurderer veilederen som effektiv. Resultatene for barnevernsarbeidere med mindre enn to års erfaring indikerte en sterkere effekt av veiledning på selvrapportert mestringsopplevelse. Studieforfatterne konkluderer med at veiledernes betydning ser ut til å være tydeligere for de mindre erfarne barnevernsarbeiderne. For uerfarne barnevernsarbeidere viste også resultatene at opplevd mestringsevne var avhengig av hvor effektiv barnevernsarbeideren vurderte at veiledningen de fikk, var.

Flere av studiene vi identifiserte, behandlet kunnskapsbasert praksis (evidence based practice), betydningen av denne og hvordan man eventuelt skal implementere slik praksistrening i utdanningen for at kandidater skal kunne utøve kunnskapsbasert praksis i sin yrkesutøvelse. Leathers and Strand (2018) så på effekten av et treningsprogram i bruk av kunnskapsbasert behandling av barn, rettet mot studenter i sosialt arbeid. Studien fant i første omgang at studentene i liten grad gjorde seg bruk av kunnskapsbasert behandling etter uteksaminering. Forfatterne fant at hovedårsaken til dette var at studentene hadde mottatt for lite konkret

opplæring i *hvordan* de skulle utøve kunnskapsbasert behandling i egen praksis. Det ble tatt grep for å endre på dette i opplæringsprogrammet, og man fant da at kandidatene gjerne ville bruke det de hadde lært i egen praksis, men at de opplevde flere hindringer mot bruk av slike behandlingsopplegg. Dette kunne være hindringer av politisk, økonomisk eller organisatorisk art. Forfatterne foreslår at man må legge større vekt på selve implementeringen av kunnskapsbasert praksis, og legge til rette for at man kan gjøre seg nytte av en kunnskapsbasert praksis.

Frafall i yrket

Noen av studiene vi identifiserte, har undersøkt faktorer som bidrar til at sosialarbeidere slutter i yrket, eventuelt har man sett på hvilke faktorer som kan bidra til at man faktisk blir værende i yrket. Selv om disse studiene mer indirekte svarer på våre problemstillinger, har vi likevel inkludert noen eksempler, basert på en antakelse om at trivsel bidrar til kvalitet i selve yrkesutøvelsen.

Gjennom en longitudinell studie har Curry, McCarragher, and Dellmann-Jenkins (2005) søkt å identifisere forklaringsfaktorer for hvorfor barnevernsarbeidere¹³ bli værende eller hvorfor de slutter i yrket. Dataene studien bygger på, er hentet gjennom spørreskjema som gikk til barnevernsarbeidere som på et gitt tidspunkt hadde deltatt i et opplæringsprogram. Ett viktig utvalgsriterium var sju år eller mer i yrket. Data ble samlet inn i tre omganger. Først mens deltakerne var i opplæring, deretter tre måneder etter fullført opplæring og så til slutt sju år etter gjennomført opplæring. Resultatene viste at faktorer som hadde en sammenheng med bevaring i yrket, inkluderte erfaring, kjønn og utdanning. Resultatene støtter opp om den ofte anbefalte strategien om å sørge for trening og andre karriereutviklende tiltak for å forhindre frafall i barnevernsyrket. Studien synliggjør også den viktige betydningen av veiledning i dette yrket. Mer spesifikt så finner studien at for mindre erfarne barnevernsarbeidere er veiledning og kollegastøtte særlig viktig for å forhindre frafall.

I en kvalitativ studie om rekruttering av sosialarbeidere (til barnevernsyrket) fant A. P. Barbee et al. (2009) at lite eller ingen veiledning, mangel på kollegastøtte og organisasjonsinitiert stress førte til at ansatte i barnevernet sluttet. I en senere studie av A. Barbee, Rice, Antle, Henry, and Cunningham (2018) har de sett på hvordan deltakelse i det statlig finansierte tiltaket BWS-Level (bachelornivå) Title IV-E program – omtalt nedenfor – har hatt på barnevernsarbeidernes intensjoner om å slutte i yrket, og hvorvidt det har påvirket om de faktisk sluttet. Resultatene viste at deltakere i dette tiltaket i større grad blir i yrket enn hva tilfellet var for barnevernsansatte som ikke hadde deltatt i programmet.

¹³ Child protective services workers.

En annen kvantitativ studie fra USA har sett på sammenhengen mellom sosialarbeideres utdanning og sannsynlighet for å slutte i yrket. Resultatene er basert på data hentet gjennom en spørreskjemaundersøkelse. Resultatene viste at sosialarbeidere som planla å slutte eller hadde sluttet i yrket, vurderte kvaliteten på sin utdanning som signifikant dårligere enn hva de som fortsatte i yrket, gjorde. I tillegg fant man at de som ble i yrket, hadde et signifikant høyere antall lisensieringer enn hva de som sluttet hadde (Wermeling, Hunn, & McLendon, 2013).

Title IV-E education program

Vi fant flere studier som har sett på et statlig finansiert utdanningsprogram i sosialt arbeid i USA (Title IV-E -education program) og dette programmets effekt på ulike utfall, blant annet reduksjon av frafall i yrket og forbedret praksis. Title IV-E education program er en ordning for studenter i sosialt arbeid enten på bachelor- eller masternivå, hvor studentene gjennomfører utdanningen sin gjennom deltakelse i ulike offentlige barnevernsordninger. Disse studentene er altså i kontinuerlig kontakt med praksisfeltet. Den enkelte students utdanning finansieres gjennom programmet, mot at studenten forplikter seg til å jobbe i det statlige barnevernet i ett år etter uteksaminering. Vi har valgt å plassere disse studiene i denne seksjonen, på grunn av selve ordningens særlige nærhet til praksisfeltet. Det ville imidlertid også vært relevant å plassere disse studiene under problemstilling 1 – om mer utdanning bidrar til bedre kvalitet i yrkesutøvelsen.

Gjennom bruk av registerdata fulgte Rosenthal and Waters (2006) en gruppe på over 800 sosialarbeidere over fire år. Halvparten av utvalget hadde deltatt i IV-E-programmet. Resultatene viste at deltakelse i IV-E-programmet predikerte høyere sannsynlighet for å bli værende i yrket. Særlig avtok risikoen for frafall etter at halvparten av arbeidsplikten var gjennomført.

Disse resultatene understøttes av en noe nyere, amerikansk studie (Falk (2015)), hvor 289 sosialarbeidere som tidligere hadde gjennomført en bachelorutdanning i regi av Title IV-E-programmet, deltok. Data ble hentet gjennom en spørreskjemaundersøkelse, og resultatene viste at sannsynligheten for at de som var utdannet innen dette programmet skulle slutte i yrket, var mindre enn for kandidater som ikke var utdannet innen programmet.

Franke, Bagdasaryan, and Furman (2009) evaluerte effekten av et åtte ukers opplæringsprogram som alle nyansatte ved Los Angeles Departementet County of Children and Family Services må gjennomføre, før de formelt får starte i jobben. Forfatterne ønsket å finne ut av i hvilken grad deltakerne i opplæringsprogrammet økte det barnevernsfaglige kunnskapsnivået ved å gjennomføre et slik program. Over 400 nyansatte gjennomførte en pretest av kunnskapsnivå før programstart, og så en posttest etter at programmet var gjennomført. Utvalget besto av sosialarbeidere med ulik utdanningsbakgrunn, blant annet hadde noen bachelorgrad eller

mastergrad i sosialt arbeid, og noen av disse hadde oppnådd graden gjennom et Title IV-E program. Forfatterne fant at det var signifikante forskjeller i kunnskapsnivå ved både pretest og posttest mellom dem som hadde en grad i sosialt arbeid og/eller hadde deltatt i et Title IV-E program, og dem som ikke hadde denne bakgrunnen. Forfatterne fant imidlertid at denne forskjellen var noe mindre etter gjennomført opplæringsprogram, noe de mener også understreker betydningen av slike opplærings-/innføringsprogrammer for nyansatte.

Clark, Smith, and Uota (2013) fulgte en gruppe på 415 tidligere deltakere i et Title IV-E program (i retrospektiv) over en periode på 180 måneder for å identifisere faktorer som kunne være avgjørende for å forhindre frafall i sosialarbeideryrket. Funnene viste en økning i frafallet etter 24–36 måneder – dette sammenfaller med når pliktarbeidet (som altså er en forutsetning for deltakelse i Title IV-E) var over. På dette tidspunktet i karriereløpet fant forfatterne at tilgang til kontinuerlig kompetanseheving og veiledning for å oppnå lisensiering hadde en positiv sammenheng med å bli værende i stillingen. Videre fant de at opprykk til veileder (supervisor) lenger ut i forløpet ble viktig for å fortsette i yrket.

Oppsummering

I dette delkapittelet har vi til sammen omtalt tretten studier som vi har vurdert som relevante for problemstilling 2 – hvorvidt praksisundervisning i utdanningen og veiledning som nyutdannet fører til økt kvalitet i yrkesutøvelsen. Vi har omtalt studier som har sett på mulige årsaker til frafall i yrket, og studier som har sett nærmere på betydningen av den amerikanske ordningen med IV-E education programmer. Det kan kanskje være verdt å legge merke til at studier som har tatt for seg studenter eller nyutdannede fra utdanningsprogrammer karakterisert som et Title IV-E program, i hovedsak rapporterer om større sannsynlighet for å bli i yrket, og også om høyere kunnskapsnivå hos nyutdannede sosialarbeidere.

Mange av studiene vi har omtalt, ser på hva som utgjør nyttig praksis for studentene, og hvilke faktorer som her kan være av betydning. Veiledning og kvalitet på veiledning nevnes i flere av studiene. Veiledning er også en viktig faktor som kan hindre frafall fra yrket, og som er svært viktig for hvor godt nyansatte/nyutdannede trives i jobben.

Samlet sett er studiene i denne gruppen svært heterogene når det gjelder både program og utfall, noe som gjør det vanskelig å lage en syntese på tvers.

Tabell 4 Oppsummering internasjonale studier relevante for problemstilling 2

Første-forfatter (år)	Land	Tiltak	Populasjon	Utfall	Effekt	Relevans for rapportens problemstilling
-----------------------	------	--------	------------	--------	--------	---

Lennon-Dearing, 2015	USA	Praksisundervisning rettet mot bachelorstudenter ved slutten av studiet	Studenter i avslutningen av studiet	Læring	Studentene syntes å ha blitt mer aktivt lærende, evnet å forberede gruppeledelse og utvise profesjonell støtte ovenfor elever.	Middels - lite
Roulston (2018)	Irland	Praksisundervisning i studiet av sosialt arbeid	Nyutdannede sosialarbeidere	Selvrapporterte oppfatninger og perspektiver	Indikasjon på at nyutdannede legger mest vekt på veiledning, konstruktiv tilbakemelding, observasjon av praksis og kritisk refleksjon over sosialarbeiderrollen i praksisutplassering.	Middels - høy
Mac Dermott (2016)	Nord-Irland	Praksisbasert læring i frivillig sektor som en del av studiet (BA/MA)	Sisteårsstudenter i sosialt arbeid	Selvrapportert opplevelse av praksislæring	Ikke-statlig sektor og ikke-tradisjonelle praksisplasser oppfattes som verdifulle	Lite
Collins-Carmargo (2010)		Effektiv veiledning/tilsyn	Barnevernsarbeidere	Opplevd mestring og veiledning; praktikernes kompetanse	En sterkere effekt av veiledning på selvrapportert mestring for barnevernsarbeidere med mindre enn to års erfaring	Middels - høy
Leathers (2018)	USA	Trening i kunnskapsbasert praksis (etter- og videreutdanningsprogram)	Sosialarbeidere og bruk av kunnskapsbasert praksis innenfor mental helse	Bruken av kunnskapsbasert praksis	Indikasjon på at sosialarbeidere som jobber med mental helse og som var i senere kull, brukte kunnskapsbasert praksis oftere sammenlignet med tidligere kull fordi det ble lagt bedre til rette i undervisningen for at studentene skulle ta kunnskapsbasert praksis i bruk	Middels
Frafall i yrket						
Curry (2005)	USA	Forklaringsfaktorer for hvorfor barnevernsarbeidere blir værende eller slutter i sektoren	Barnevernsarbeidere	Frafall fra yrket	Kompetansehevede tiltak for barnevernsarbeidere kan forhindre frafall. Videre er kollegastøtte og veiledning i arbeidet viktige faktorer som også har betydning for hvorvidt man slutter eller ikke.	Middels - høy

Barbee (2009)	USA	Rekruttering	Sosialarbeidere	Frafall fra yrket	Grunner: dårlig veiledning, manglende kollegastøtte og organisasjonsinitiert stress	Middels - høy
Barbee (2018)	USA	Title IV-E program	Sosialarbeidere ved offentlig barnevernsinstitusjon	Frafall	Deltakere i programmet ble i større grad værende i yrket enn hva tilfellet var for andre grupperinger	Middels
Werme-ling (2013)	USA	Sammenheng mellom utdanning og sannsynlighet for at sosialarbeidere slutter i yrke	Sosialarbeidere	Frafall fra yrket	Indikasjon på at de som slutter eller har planer om å slutte vurderer kvaliteten på egen utdanning som lavere enn de som blir værende i yrket	Middels
Title IV-E education-programmer						
Rosen-thal (2006)		Title IV-E program	Sosialarbeidere	Frafall	Høyere sannsynlighet for at deltakere i det aktuelle programmet blir værende i yrket.	middels
Falk (2015)	USA	Title IV-E program/BSW-Level Specialized Title IV-E program	Kandidater i et BA-program i sosialt arbeid som sikket mot karriere i barnevern	Frafall	Programdeltakere hadde mindre sannsynlighet for å slutte i yrket	Middels
Franke (2009)	USA	Title IV-E program (videreutdanning)	Nyansatte i barnevern	Prestasjoner i yrket	Programdeltakere presterte bedre før og etter programmet. Både utdanningsnivå (master) og disiplin (sosialt arbeid) kunne predikere bedre prestasjoner ved begge tidspunkter.	Middels - høy
Clark (2013)	USA	Title IV-E program	Sosialarbeidere 24–36 md. etter eksamen	Faktorer som påvirker frafall	Økning i frafall etter 24–36 md. etter eksamen. Tilgang til kompetanseheving og veiledning hadde en positiv sammenheng med å bli værende i stillingen.	Middels - høy

3.2.3 Autorisasjonsordninger og kvalitet

Den tredje problemstillingen tok opp spørsmålet om autorisasjonsordning ville føre til økt tillit til profesjonsutøvere eller økt kvalitet i yrkesutøvelse. Vi identifiserte kun én studie som behandlet denne problemstillingen, mer eller mindre indirekte.

Donaldson, Hill, Ferguson, Fogel, and Erickson (2014) har pekt på manglende forskning på betydningen av statlige autorisasjonsordninger for profesjonsutøvelse og for akkrediterte utdanningsprogrammer innen sosialt arbeid. De gir derfor en oversikt over statusen på lisensiering av sosialarbeidere i USA. Forfatterne fremhever at de fleste studenter innen sosialt arbeid ønsker å oppnå lisensiering som trengs for å kunne utøve klinisk sosialt arbeid. Ifølge forfatterne kan en slik streben etter lisensiering for klinisk sosialt arbeid bidra til at det kun vil være denne formen for sosialt arbeid som anerkjennes som reelt sosialt arbeid, og at mangfoldet og de ulike retningene innen utdanning i sosialt arbeid forsvinner. Forfatterne problematiserer også at det eksisterer en inkonsistent bruk av begrepet sosialarbeid på tvers av delstatene, noe som også kan ha betydning for beslutninger knyttet til lisensiering av en sosialarbeider. Ifølge forfatterne burde interessetakere ta fatt på spørsmålet om etablering av en autorisasjonsordning på høyere nivå og hvilke kompetansekrav som burde stilles for å oppnå en slik autorisering. Forfatterne anser at autorisasjonsordninger skal brukes for å profesjonalisere sosialt arbeid i enda større grad.

Tabell 5 Oppsummering internasjonale studier relevante for problemstilling 3

Første-forfatter (år)	Land	Tiltak	Populasjon	Utfall	Effekt	Relevans for problemstillingen i rapporten
Donaldson (2014)	USA	Statlige autorisasjonsordninger	Sosialarbeidere		Det gis en oversikt over statusen på autorisasjonen av sosialarbeidere i USA; implikasjoner av reguleringer ved sosialt arbeid for praksis og utdanning	Liten

4 Oppsummering

Hensikten med denne forenklete litteraturgjennomgangen har vært å identifisere, kartlegge og oppsummere nordisk og internasjonal forskning som har undersøkt om høyere utdanning, praksis og veiledning og autorisasjon gir resultater i form av økt kvalitet i å utøve yrkene innen barnevern/sosialt arbeid, helse og utdanning. Søkestrategien har sannsynligvis bidratt til en overvekt at studier relatert til barnevern og sosialt arbeid. Samlet sett har vi omtalt og oppsummert 40 studier.

For de nordiske landene har vi omtalt 8 studier, som vi vurderte som særlig relevante for problemstillingene i denne litteraturgjennomgangen. Studiene tar for seg ulike problemstillinger og ser også på noe ulike tiltak, og derfor det vanskelig å si noe entydig om funnene. Det er heller ingen av studiene som har sett på kvalitet i yrkesutøvelsen som sådan. Resultatene fra studiene vi har omtalt kan leses som innspill til *innretningen* eller organisering av utdanning og av praksisundervisning og veiledning, som, dersom de tas hensyn til, kan bidra til bedre kvalitet i yrkesutøvelsen.

For internasjonale studier utført i vesteuropeiske land, USA og Australia har vi omtalt 18 studier, som vi har vurdert som relevante for den første problemstillingen om hvorvidt mer utdanning påvirker kvaliteten i yrkesutøvelsen. Samlet sett indikerer funnene at utdanning, i en eller annen form, har en positiv effekt på kvalitet i yrkesutførelsen, for eksempel ved at studenten tilegner seg mer kunnskap, eller er bedre forberedt til praksis. Studiene målte i hovedsak studenter eller nyutdannedes selvrapporterte holdninger, tilfredshet og i hvilken grad de selv mente de var forberedt på praksis. Lærere og praksisveiledere er også spurt, men vi har ikke funnet studier som bruker andre mål, for eksempel brukernes oppfatning av kvalitet i yrkesutøvelse sett i sammenheng med mer utdanning. Som for de nordiske studiene vi har omtalt vil også resultatene fra de internasjonale studiene kunne brukes som *innspill* til hvilke elementer som er viktige og som bør være tilstede i utdanning som skal bidra til økt kvalitet i yrkesutøvelse. Betydning av praksisforberedelser som del av utdanningen gjentas i de fleste av våre studier. Og det pekes også på at selv om man er enig i at mer utdanning bidrar til et generelt høyere kunnskapsnivå, er møtet med praksisfeltet stadig like utfordrende.

Videre har vi til sammen omtalt 13 studier som vi har vurdert som relevante for den andre problemstillingen om hvorvidt praksisundervisning og veiledning for nyutdannede fører til økt kvalitet i yrkesutøvelsen. Studiene som er omtalt, er svært heterogene med tanke på tiltak eller program, målgruppe og utfall. Vi mener likevel at *innholdet* i selve praksisundervisningen og *kvalitet* på veiledningen kan trekkes frem som viktige faktorer for fremtidig kvalitet i yrkesutøvelsen og vi mener dette også må sees i sammenheng med resultatene fra studiene som er omtalt for problemstilling 1.

Vi har omtalt 4 studier som har sett på årsaker til frafall i yrket. Det vises til flere faktorer som sannsynligvis har betydning for frafall. Dette er blant annet mangelfull veiledning som nyutdannet, manglende kollegastøtte og organisasjonsinitiert stress, men resultatene fra de omtalte studiene er ikke entydige. For et spesielt praksisnært utdanningsprogram i USA – Title IV-E education program – indikerer funnene fra 4 omtalte studier samlet sett en positiv effekt på ulike indikatorer relatert til kvalitet i yrkesutøvelse.

For den tredje problemstillingen om autorisasjonsordning og kvalitet i yrkesutøvelse har vi kun omtalt én studie, og denne var også i mindre grad relatert til problemstillingen.

4.1 Begrensninger og konklusjon

En sentral styrke med en forenklet systematisk kunnskapsoversikt er at den bruker systematiske metoder for å finne, velge ut og oppsummere litteratur som behandler en forhåndsdefinert problemstilling. En systematisk kunnskapsoversikt oppfyller samme kriterier som vitenskapelige studier (primærforskning), nemlig validitet, reliabilitet og transparens. Samtidig har den også sine begrensninger.

Avslutningsvis skal vi oppsummere de viktigste metodiske begrensningene for denne litteraturgjennomgangen. En systematisk kunnskapsoppsummering krever per definisjon en spissformulert problemstilling bestående av tydelige og definerede begrep. Denne litteraturgjennomgangen har hatt tre ledende og forholdsvis åpne problemstillinger som ikke tillot en systematisk kunnskapsoppsummering i streng forstand.

Gitt begrensninger i tid, ressurser og dessuten problemstillingens formulering fant vi det hensiktsmessig å bruke en metode inspirert av en forenklet systematisk litteraturgjennomgang. Metoden bygger på systematiske søke- og utvelgesstrategier i tillegg til at funnene sammenstilles i henhold til problemstillingene. Samtidig er søke-, utvalgs- og sammenstillingsprosessene mindre komplekse og mindre omfattende sammenlignet med en tradisjonell systematisk kunnskapsoversikt. Dette forenklete formatet omfatter da et begrenset antall søkekilder og mindre tidkrevende metoder for å kartlegge og syntetisere funnene.

Tradisjonelle systematiske kunnskapsoppsummeringer svarer vanligvis på én problemstilling, mens denne litteraturgjennomgangen behandler tre problemstillinger. Disse er basert på brede og ikke entydige termer – for eksempel kvalitet i yrkesutøvelse. Kvalitet kan operasjonaliseres på en rekke måter, og hva som utgjør kvalitet i yrkesutøvelse, er vanskelig å definere.

For å ta fatt på denne utfordringen har vi gjennomført et bredt søk i flere databaser kombinert med et søk i alternative kilder som søk på nettsider til forskningsinstitusjoner og fagtidsskrift om barnevern.

Gitt de skisserte begrensningene inngikk vi kompromisser i utvalgsprosessen og omtalen av de inkluderte studiene. Selv om vi har supplert litteratursøket i de internasjonale databasene med søk på nordiske og norske nettsider og i tidsskrifter, kan vi anta at en del litteratur publisert som antologier eller bokkapitler har blitt oversatt. Vi har heller ikke vurdert robustheten i studiedesignet for de studiene vi her har omtalt.

Med utgangspunkt i begrensningene i metoden som er beskrevet, så vil det være vanskelig å trekke noen helt tydelige konklusjoner for de tre problemstillingene, basert på denne litteraturgjennomgangen. Vi mener likevel at gjennomgangen bidrar med viktig kunnskap om hvordan utdanning, praksisundervisning og veiledning for nyansatte kan ha betydning for kvaliteten i yrkesutøvelsen.

Tilsynelatende virker det å være en evig spenning mellom utdanning og praksisfeltet – noe resultatene fra de omtalte studiene også underbygger. Mer utdanning og utdanning på et høyere nivå anses som positivt, også av praksisfeltet. Likevel er det en nesten unison oppfatning i praksisfeltet om at både studenter som er undervis i utdanningen, og nyutdannede er for dårlig forberedt på yrkeslivet. Er det slik at man må akseptere at utdanningen ikke nødvendigvis forbereder studenten på alt hva den faktiske yrkesutøvelsen inkluderer? Studiene vi har omtalt peker i stor grad på hva som kan være kritiske elementer i selve utdanningen, for at utdanningen skal sørge for dyktige yrkesutøvere. Disse kritiske elementene er først og fremst relatert til praksisopplæring, og betydningen av kvaliteten på den praksisveiledning som studentene mottar, fremheves. De omtalte studiene viser også at veiledning som nyutdannet og nyansatt er en svært viktig faktor for å hindre frafall og styrke tilfredsheten i et yrke. I Norge har man ønsket å få på plass obligatorisk veiledning for nyansatte barnevernsarbeidere. Dette er et tiltak som enda ikke er systematisk etablert. I rapporten har vi sett at mer utdanning bidrar til kunnskapsrike ansatte, som evner å tenke kritisk, men som likevel ikke er godt nok forberedt på yrkeslivet. Videre har vi sett at veiledning bidrar til trivsel og til å forhindre frafall. Dersom man ser dette i sammenheng, så kan det kanskje peke mot at veiledning av nyutdannede/nyansatte er et tiltak som skal vies ekstra oppmerksomhet i tiden fremover.

Referanser

- Adler, G. (2006). Geriatric field education in social work: A model for practice. *Educational Gerontology, 32*(9), 707-719.
- Alseth, A. K., & Flem, A. L. (2017). Sosialarbeiderdanning i et mangfoldig studiefelleskap - en ressurs for barnevernet? *Norges Barnevern, 3*(94), 186-205.
- Bakketeig, E., Backe-Hansen, E., Seeberg, M. L., Solberg, A., & Patras, J. (2011). *Gjensidig trivsel, glede og læring. Evaluering av mentorordningen "Nattergalen". Rapport Nr. 26/11*. NOVA. Oslo.
- Barbee, A., Rice, C., Antle, B. F., Henry, K., & Cunningham, M. R. (2018). Factors affecting turnover rates of public child welfare front line workers: comparing cohorts of title IV-E program graduates with regularly hired and trained staff. *Journal of Public Child Welfare, 12*(3), 354-379.
- Barbee, A. P., Antle, B., Sullivan, D. J., Huebner, R., Fox, S., & Hall, J. C. (2009). Recruiting and Retaining Child Welfare Workers: Is Preparing Social Work Students Enough for Sustained Commitment to the Field? *Child Welfare, 88*(5), 69-86.
- Barth, R. P., Lloyd, E. C., Christ, S. L., Chapman, M. V., & Dickinson, N. S. (2008). Child Welfare Worker Characteristics and Job Satisfaction: A National Study. *Social Work, 53*(3), 199-209.
- Bates, N., Immins, T., Parker, J., Keen, S., Rutter, L., Brown, K., & Zsigo, S. (2010). 'Baptism of Fire': The First Year in the Life of a Newly Qualified Social Worker AU - Bates, Natalie. *Social Work Education, 29*(2), 152-170.
- Booth, A., & Fry-Smith, A. (2004). Developing the research question. Etext on Health Technology Assessment (HTA) Information Resources-. Retrieved from www.nlm.nih.gov/ncit/ehta/chapter2.html
- Cash, S. J., Mathiesen, S. G., Smith, T. E., & Graham, P. (2006). Education and partnerships in child welfare: Mapping the implementation of a child welfare certificate program. *Journal of Social Work Education, 42*(1), 123-138.
- Clark, S. J., Smith, R. J., & Uota, K. (2013). Professional development opportunities as retention incentives in child welfare. *Children and Youth Services Review, 35*(10), 1687-1697.

- Collins-Camargo, C., & Royse, D. (2010). A Study of the Relationships Among Effective Supervision, Organizational Culture Promoting Evidence-Based Practice, and Worker Self-Efficacy in Public Child Welfare. *Journal of Public Child Welfare, 4*(1).
- Cortis, N., & Meagher, G. (2012). Social Work Education as Preparation for Practice: Evidence from a Survey of the New South Wales Community Sector. *Australian Social Work, 65*(3), 295-310.
- Crumb, L., Larkin, R., Johnson, M., Smith, J., Howard, A., & Glenn, C. T. (2018). An interprofessional internship model for training master's level social work and counseling students in higher education settings. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 28*(8), 1091-1096.
- Curry, D., McCarragher, T., & Dellmann-Jenkins, M. (2005). Training, transfer, and turnover: Exploring the relationship among transfer of learning factors and staff retention in child welfare. *Children and Youth Services Review, 27*(8), 931-948.
- DeBonis, J. A., Becker, M. A., Yoo, J., Capobianco, J., & Salerno, A. (2015). Advancing Social Work Education: Lessons Learned from Piloting an Integrated Healthcare Curriculum. *Journal of Social Service Research, 41*(5), 594-621.
- Donaldson, L. P., Hill, K., Ferguson, S., Fogel, S., & Erickson, C. (2014). Contemporary Social Work Licensure: Implications for Macro Social Work Practice and Education. *Social Work, 59*(1), 52-61.
- Douglas, E. M., McCarthy, S. C., & Serino, P. A. (2014). Does a Social Work Degree Predict Practice Orientation? Measuring Strengths-Based Practice Among Child Welfare Workers With the Strengths-Based Practices Inventory-Provider Version. *Journal of Social Work Education, 50*(2), 219-233.
- Engelberg, E., & Limbach-Reich, A. (2016). Prepared enough to practise? Evaluating a study programme in social work. *Journal of Social Work, 16*(5), 561-577.
- Esping-Anderson, G. (1990). *The three welfare states of capitalism*. Cambridge: Cambridge Polity Press.
- Falk, D. S. (2015). Alumni of a BSW-Level Specialized Title IV-E Program Voice Their Experiences in the Workplace. *Journal of Social Work Education, 51*, S173-S194
- Featherstone, R. M., Dryden, D. M., Foisy, M., Guise, J.-M., Mitchell, M. D., Paynter, R. A., . . . Hartling, L. (2015). Advancing knowledge of rapid reviews: an analysis of results, conclusions and recommendations from published review articles examining rapid reviews. *Systematic reviews, 4*(1), 50.
- Franke, T., Bagdasaryan, S., & Furman, W. (2009). A multivariate analysis of training, education, and readiness for public child welfare practice. *Children and Youth Services Review, 31*(12), 1330-1336.

- Garsjø, O. (2016). Den akademiske vendingen i barnevernspedagogutdanningen *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(3-4), 366-378.
- Lauritzen, C., & Aas, B. (2015). Veiledning for nyansatte i barnevernet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(4), 268-281.
- Lauritzen, C., Nordstoga, S., Østby, L., Broman, Å., & Haugs, T. (2016). Videreutdanning i barnevernfaglig veiledning – hvorfor, hvordan og hva videre? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(3-4).
- Leathers, S. J., & Strand, T. C. (2018). Social Work Training in the Use of Evidence-Based Treatments for Children: What Works? . *Journal of Social Work Education*, 54, pS41-S55.
- Lennon-Dearing, R. (2015). A Model for Teaching Group Work Through Service-Learning in a Baccalaureate Program. *Journal of Teaching in Social Work*, 35(5), 544-556.
- Lennon-Dearing, R., Florence, J., Garrett, L., Click, I. A., & Abercrombie, S. (2008). A rural community-based interdisciplinary curriculum: A social work perspective. *Social Work in Health Care*, 47(2), 93-107.
- Mac Dermott, D., & Campbell, A. (2016). An examination of student and provider perceptions of voluntary sector social work placements in Northern Ireland. *Social Work Education*, 35(1), 31-49.
- Mattison, D., Weaver, A., Zebrack, B., Fischer, D., & Dubin, L. (2017). Educating Social Workers for Practice in Integrated Health Care: A Model Implemented in a Graduate Social Work Program. *Journal of Social Work Education*, 53, S72-S86.
- Moriarty, J., Manthorpe, J., Stevens, M., Hussein, S., MacIntyre, G., Orme, J., . . . Crisp, B. (2010). A degree of success? Messages from the new social work degree in England for nurse education. *Nurse Education Today*, 30(5), 443-447.
- Nasjonalt kunnskapssenter for Helsetjenesten. (2013). *Slik oppsummerer vi forskning. Håndbok for Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten*. Nasjonalt Kunnskapssenter for Helsetjenesten, Oslo.
- Nordstrand, M. (2017). Practice supervisors' perceptions of social work students and their placements - an exploratory study in the Norwegian context. *Social Work Education*, 36(5), 481-494.
- Pecukonis, E., Doyle, O., Acquavita, S., Aparicio, E., Gibbons, M., & Vanidestine, T. (2013). Interprofessional Leadership Training in MCH Social Work. *Social Work in Health Care*, 52(7), 625-641.
- Perry, R. E. (2006). Education and Child Welfare Supervisor Performance: Does a Social Work Degree Matter? *Research on Social Work Practice*, 16(6), 591-604.
- Rishel, C. W., & Hartnett, H. P. (2017). Meeting the Challenge of Preparing Social Workers for Integrated Health Practice: Evidence from Two MSW Cohorts. *Journal of Social Work Education*, 53, S27-S39.

- Rosenthal, J. A., & Waters, E. (2006). Predictors of child welfare worker retention and performance: Focus on title IV-E-funded social work education. *Journal of Social Service Research*, 32(3), 67-85.
- Roulston, A., Cleak, H., & Vreugdenhil, A. (2018). Promoting Readiness to Practice: Which Learning Activities Promote Competence and Professional Identity for Student Social Workers during Practice Learning? *Journal of Social Work Education*, 54, p364-378
- Schwach, V., & Wollscheid, S. (2019). *Forskning på straffesakskjeden 2006-2018. En forenklet kunnskapsoppsummering ("rapid review"). Arbeidsnotat 2019:2*. NIFU. Oslo.
- Senreich, E., Ogden, L. P., & Greenberg, J. P. (2017). A postgraduation follow-up of social work students trained in "SBIRT": Rates of usage and perceptions of effectiveness. *Social Work in Health Care*, 56(5), 412-434.
- Smith, D. C., Egizio, L. L., Bennett, K., Windsor, L. C., & Clary, K. (2018). Teaching Empirically Supported Substance Use Interventions in Social Work: Navigating Instructional Methods and Accreditation Standards. *Journal of Social Work Education*(1), pS90-S102
- Thorshaug, K., Berg, B., & Svendsen, S. (2010). *Barnevern i et minoritetsperspektiv - Evaluering av videreutdanningstilbud tilknyttet flerkulturelt barnevern*. NTNU. Samfunnsforskning. Trondheim.
- Turcotte, D., Lamonde, G., & Beaudoin, A. (2009). Evaluation of an In-Service Training Program for Child Welfare Practitioners. *Research on Social Work Practice*, 19(1), 31-41.
- van Pelt, M., Hutschemaekers, G. J. M., Slegers, P. J. C., & van Hattum, M. J. C. (2015). Education for What? Exploring Directions for the Professionalisation of Social Workers. *British Journal of Social Work*, 45(1), 278-295.
- Volland, P. J., & Berkman, B. (2004). Educating social workers to meet the challenge of an aging urban population: A promising model. *Academic Medicine*, 79(12), 1192-1197.
- Wermeling, L., Hunn, V., & McLendon, T. (2013). Social Work Education's Effect on Retention. *Journal of Social Work Education*, 49(2), 222-234.
- Wittek, L., & Kvernbekk, T. (2011). On the Problems of Asking for a Definition of Quality in Education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(6), 671-684.
- Ørmen, N., & Simensen, H. (2016). Kompetanseutvikling gjennom mentorskap. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93(3-4), 264-277.

Tabelloversikt

Tabell 1 Alle omtalte studier etter problemstilling, sektor og land.....	19
Tabell 2 Oppsummering nordiske studier	28
Tabell 3 Oppsummering internasjonale studier relevante for problestilling 1.....	34
Tabell 4 Oppsummering internasjonale studier relevante for problestilling 2.....	40
Tabell 5 Oppsummering internasjonale studier relevante for problestilling 3.....	43

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no